Godina VI - Broj 55

Informativno političko glasilo

Bunjevačke Novine

Subotica, januar 2010.

Cina: 50 dinara

OSTANIMO ŠTA SMO ODUVIK I BILI
UPIŠIMO SE DA NAS NE IZBRIŠU

ISSN 1451-2505

9 771451 250009

BUNJEVAČKOM NARODU!

UPIŠIMO SE U BIRAČKI SPISAK BUNJEVACA

Istorijska je prilika da po Ustavu i Zakonu Republike Srbije potvrdimo svoje postojanje ko samostalnog autohtonog naroda i ostvarimo sva prava koja pripadaju i drugim nacionalnim zajednicama u Republiki Srbiji.

Upisom u birački spisak stičemo pravo da samostalno i neposridno biramo svoje pridstavničko tilo - NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE - i tako sami uređivamo svoje potribe radi ostvarivanja prava na samoupravu u oblastima: obrazovanja, kulture, informisanja i upotribe svog jezika.

Upisom u birački spisak garantuje se pravo da svako upisan, bira i da bude biran u Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

Izborom Nacionalnog savita, ko svog pridstavničkog tila u Republiki Srbiji, jedared za sva vrimena spričićemo svako dalje svojatanje, osporavanje, otimanje i zloupotribu naše kulture, običaja, jezika i tradicionalni manifestacija.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine je partner i sagovornik Republike Srbije, AP Vojvodine i lokalni samouprava u realizaciji svi potriba Bunjevaca.

Odlukom ministra za ljudska i manjinska prava, upis u biračke spiskove počo je 9. novembra 2009. i trajaće do 9. marta 2010. godine.

Upis u birački spisak, sve poslove oko biračkog spiska i izbore, sprovode državni organi Republike Srbije po Zakonu o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, a neposridne poslove u ime bunjevačke nacionalne zajednice vodi Nacionalni savit.

O načinu upisa, obrascima i toku upisa, bićete obavišteni od strane operativni lica zaduženi za sprovođenje upisa u birački spisak, u Vašem mistu stanovanja i mesnoj zajednici.

Za sve informacije možete se obratit kancelariji Nacionalnog savita u Subotici, Trg cara Jovana Nenada 15. V sprat, lično el telefonom na:

(024) 554-881, 523-505 i 524-964.

NEK SE ZNADE DA BUNJEVAC ŽIVI!

Bunjevačke Novine

Informativno političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina VI - broj 55 - januar 2010.

Izdavač:
Novinsko izdavačka ustanova „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR”
Trg cara Jovana Nenada 15/I
24000 Subotica
Tel/fax: +381 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs

Tekući račun:
335-16082-21 Metals Banka
160-143270-73 „Intesa”

v.d. direktora i glavni odgovorni urednik
Stevan Nemet

Saradnici:
Ružica Parčetić
Nataša Džmura
Dragan Tovarišić
Marija Horvat
Desanka Kujundžić
Ana Vojnić Kortmiš

Tehničko uređenje:
Ivan Stantić

Tiraž:
1.000 primeraka

Štampa:
„Rotografika” Subotica

Distribucija:
„Štampa sistem” - Beograd
„North press” - Subotica
„Futura plus” - Zemun
„Celtis press” - Sombor

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/V
24000 Subotica
Tel/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.rs
bns.scg@panonnet.net

Regionalna kancelarija u Somboru:
Radišićeva br. 35
25000 Sombor
Tele/fax: 025 460-425

Rič urednika

Poštivana čeljadi!

Još je jedna godina za nama. Kako niki kažu, ne ponovila se. Pa i neće ona više doć natrag. Cigurno su mislili na to koliko je bila teška, kako zbog svitske ekonomske krize, tako i zbog drugi stvari. Kome je kaka bila to vam ne možem kast, čini mi se da je bilo i teži. Ova koju smo tako lipo počeli, kako pridviđaju razni vidovnjaki i političari, a to mu iđe na isto, cigurno da neće bit laka. Tušta tog novog triba da se desi i uradi, krenili smo u Evropu. Kako će nam bit na tom putu, ne znam. Oćemol ić flasterisanim el litnjim putom ni to ne znam. Vidićemo. Početak ove godine za nas Bunjevce je zdravo važan, ako smim kast, istorijski. Triba do 9. marta skupit oko 8.000 potpisa nas Bunjevaca, ne za kaku političku partiju već za izbor novog Bunjevačkog nacionalnog savita. Nije to lak poso, samo još kad bi tili da se skupljanja potpisa late i oni koji stalno štogod o nama divane – kako nije dobro ovo, kako nije dobro ono i tako redom, a nesmidu se ni imenom i prizimenom pridstavit, a ni da dođu ode do nas, pa da nam kažu šta i kako triba radit, pa da budemo stvarno profesionalni, da ne srozavamo informisanje Bunjevaca na najmanju moguću miru, kako oni kažu. Kritika i kojekaki tužbi nam je stvarno dosta. Liči mi ovo na partiju šaka. Stalno se povlače niki potezi s ciljom da nas natiraje da se upuštimo u tu partiju. Vrimena su taka, nema se vrimena za sigru. Triba radit štogod. Tek kad se ovaj velik poso koji smo započeli svrši, valdar ćemo onda imat malo vrimena i za sigru. A dotleg? Kako bilo, da bilo, budite nam lipi, zdravi i veseli. Imajte posla i novaca!

Srićna i blagorodna Vam bila 2010. godina!

Sadržaj

Za Bunjevce – bit il ne bit
Strana 8-9

„Prelo” – kruna bunjevačkog priporoda
Strana 10-11

Vrime disnotora
Strana 15

Pokloni za 170 đaka
Strana 16

Čuvar običaja
Strana 18

Kruna na kovačkoj vatri
Strana 19

Lipota i tuga života na salašu
Strana 20

Karbinje u Gradini
Strana 23

Ako bi i Vi tili da vam poštaš na kućnu atresu donesiva „Bunjevačke novine” pritplatite se na nji.

Godišnja pritplata je 420 dinara. Platit možte uplatnicom na naš tekući račun:
335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom „za pritplatu”.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra. Naš devizni račun je:
IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22 (Metals Banka)
sa naznakom „za pritplatu”.

Posli uplate obavezno nas nazovite na broj telefona: +381 (0)24 523-505 da bi zapisali vašu atresu.

Poskupljenje struje

Prid kraj 2009. godine ministar energetike **Petar Škundrić** najavio je da će u prvim

misecima 2010. godine struja poskupit al će gas pojeptinit. On je kazo da će struja poskupit za 10 odsto, a koliko će procenata gas pojeptinit o tom će odlučivat Vlada Srbije. S ovim poskupljenjom struje i pojeptinjenjom gasa uspostavila bi se nova ravnoteža u cini energenata. Protekli dana Služba za borbu protiv organizovanog kriminala češlja poslovanje Srbijagasa. Iako se još ne zna direktni povod, činjenica je da bi nadležni mogli da se pozabave ovim pitanjom jel su gubitki mogli da budu manji, jel ovo državno preduzeće umisto da šporuje, kupovalo akcije drugi firmi. Najviše će bit kivni redovni potrošači jel će oni i vraćat kredite koje je „Srbijagas" uzo da bi pokrio i nenaplaćena potraživanja. A ovo javno preduzeće 2009. godinu završiće sa gubitkom od oko sto miliona evra. **Dušan Bajatović**, direktor Srbijagasa, kazo je da se tekuća likvidnost preduzeća održava uzimanjom kredita kod banaka. U prošloj grijnoj sezoni gubitak je dostigo 9,3 milijarde dinara i niko direktno nije odgovoran jel je Vlada Srbije neusklađivanjom nabavne i prodajne cine tila da ublaži udar na građane i privredu. Taj gubitak kogod mora nadoknadit, a kako nema nadoknade iz budžeta, platiće ga potrošači koji su ga i trošili.

Svi novci Srbijagasa su novci poreski obveznika i potrošača, pa će oni i vraćat kredite. Građani su kažnjeni uvik kad se isporučiva gas i onima koji ga ne plaćaju jer Srbijagasu to pravi gubitke, pa mora da uzima kredite. Za sve to su krivi političari, koji traže od Srbijagasa da ne isključiva dužnike.

Budžet za 2010.

Ministarka finansija **Diana Dragutinović** je navela, i da je

oko budžeta za 2010. postignuta velika saglasnost u tušta oblasti, da nam je priko potribna reforma penzionog sistema, socijalne zaštite, obrazovanja, zdravstva i državne administracije.

Povećanje PDV-a u Srbiji ne bi dobro uticalo na potražnju i na cilokupnu privredu, tako da je MMF odusto od tog zaktiva. Krajom oktobra 2009. uspišno su završeni prigovori o još jednoj reviziji aranžmana, prema kojoj će deficit budžeta za 2010. bit četri odsto bruto društvenog proizvoda, plate i penzije u 2010. biće zamrznute, nuz priuzetu obavezu vlade da započme reformu penzijskog sistema. Ministarka finansija navela je, da će vlada budžetski deficit od četri odsto u 2010. godini, što je 130 milijardi dinara, pokrit kreditnim zaduživanjom na domaćem finansijskom tržištu i kod međunarodni financijski institucija. Ona je podsitila i da je Srbija od MMF-a 2009. dobila 600 miliona dolara na osnovu specijalni prava, koji će isto tako otić u budžet. Slideća posita misije MMF-a biće u februaru, a Vlada Srbije će dotleg donet objedinjen zakon o budžetskom sistemu i fiskalnoj odgovornosti.

Bresplatne akcije

Svi građani Srbije koji su stekli pravo na bresplatne akcije od 6. januara mogu podignit potvrdu o posidovanju pet akcija NIS-a, ukupne nominalne vridnosti 2.500 dinara, ko i novčanu naknadu od prodaje akcija i udila iz Privatizacionog registra u iznosu od 1.700 dinara. Veće gužve se ne očekivaju prvi dana podile bresplatni akcija, jel su pošte dobro pripravljene za taj poso, a za podizanje potvrda o vlasništvu akcija u NIS-u, odnosno novčani naknada od prodaje bresplatni akcija, triba samo lična karta i broj računa. Prema najnovijim informacijama gužve su baš velike.

Priuzimanje nadležnosti

Pridsidnik Vlade Vojvodine **Bojan Pajtić** očekiva da u

2010. godini vojvođanska administracija priuzme sve predviđene nadležnosti i da se 2010. godine ostvari puna primena Statuta Vojvodine.

Do kraja 2010. godine priuzećemo nadležnosti u svim oblastima, a prvo će bit priuzete nadležnosti nad Nacionalnim parkom „Fruška gora". On je kazo da Statut donesiva stvaranje odgovarajućeg konteksta za Razvojnu banku, koja će, već krajom januara el početkom februara, prve kreditne linije plasirat u privredu i poljoprivredu. Statut, prema njegovim ričima, donesiva i mogućnost za konstituisanje industrijski zona, ko i priuzimanje nadležnosti u oblasti energetike.

Pomerena granica za penziju

Starosna granica za penzionere u Srbiji od 1. januara višlja je za šest miseci, al izjednačavanje te granice za

muškarce i žene zasad nije u planu. Usklađivanje gornjeg praga za penzije s odredbama postojećeg zakona o penzijsko invalidskom osiguranju biće završeno za tačno godinu dana, a u toku je i izrada nacrta novog zakona, koji bi tribalo da bude gotov do marta miseca. Zafaljujuć modernim dostignućima u medicini, al i drugim oblastima, ljudi sve duže žive i sve su zdraviji, pa samim tim i duže radno sposobni. Zbog tog je u cilom svitu trend da gornja granica za odlazak u penziju lagano iđe na gori. U Srbiji, od 1. januara žene mogu ić u penziju s 59,5, a muškarci sa 64,5 godina života i najmanje15 godina radnog staža. „To će važit za cilu 2010. godinu, a već 2011. godine opet će se podignit ta granica za 6 miseci i dostić će onaj maksimum po

sadašnjem zakonu - za žene 60, a za muškarce 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja". Ministar za rad i socijalnu politiku **Rasim Ljajić** kaže da je reforma pen-

zionog sistema jedan od najvažniji segmenata reformi koje očekivaju Srbiju u 2010.godini. Ljajić je kazo da će se za reformu penzionog sistema tražit rišenje u vezi sa indeksacijom, odnosno usklađivanjom rasta penzija, sa beneficiranim radnim stažom i odlaskima u prijavrimenu penziju. „Više od 22 odsto penzionera su očli u prijavrimenu penziju, to je teško održivo za osiromašenu Srbiju i tim pitanjima će se najviše bavit reforme".

Zakon o bezbednosti u saobraćaju

Iako se delimično počo primenjivat još 10. decembra 2009. godine, Od 1. januara zvanično je na snagu stupio Zakon o bezbednosti u saobraćaju.

Ovim novim zakonom koji je u skladu sa evropskim standardima uvodi se tušta novina koje bi tribalo da uvedu red u saobraćaju u Srbiji i da se smanji broj saobraćajni nesrića.

Već u prvim danima njegove primene vidilo se da će on donet pozitivne rezultate. Kaznene mire su pooštrene, a i način dobijanja dozvola za upravljanje motornim vozilima. Ovim zakonom uvodi se tušta novina koja se odnose kako na vozače tako i na pešake koji se na niki način dilom smatraju učesnicima u saobraćaju. Tako izmed ostalog u Zakonu stoji da će i pešaci koji se kreću putom van naseljenog mista morat nosit vidno obilužene prsluke sa reflektujućom materijom. Tačno je propisano kako triba da su obilužena zaprežna vozila i ko smi njima upravljat. Propisano je i šta od dodatne opreme svako vozilo mora imat, i kolike su kazne ako to sve nemate.

Kazne se kreću od 3.000 do 50.000 dinara, a za teže prekršaje propisane su zatvorske kazne, kazneni bodovi, gubljenje dozvole i drugo.

OBAVIŠTENJE

Regionalna kancelarija u Somboru, od 01. januara 2010. godine priseljena je na novu atresu

Nova atresa je:

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE
Regionalna kancelarija
25000 SOMBOR
Radišićeva br. 35

Telefon: 025 460-425

Informacije o upisu u poseban birački spisak Bunjevaca i Obrazac za upis možete dobit u vašim mistima stanovanja

SUBOTICA
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
Otvoreni univerzitet, Trg cara Jovana Nenada 15, V sprat
tel.: 024 554-881 i 524-964

NIU „Bunjevački informativni centar"
Otvoreni univerzitet, Trg cara Jovana Nenada 15, I sprat
tel.: 024 523-505

SOMBOR
Regionalna kancelarija Nacionalnog saveta
tel.: 025 460-425 (od 09-15 sati)
mob. tel.: 063-561-712

BAJMOK:
tel.:024 762-038

MALA BOSNA:
tel.: 024 796-022

DONJI TAVANKUT
Cvićara „Mimoza" (od 07-15 sati)
tel.: 024 767-140
(od 09-12 sati na mob. tel.: 064-181-70-81

GORNJI TAVANKUT
Prodavnica „Balkan" (od 06-20 sati)

LJUTOVO
Market „Duda" (od 06-20 sati)
mob. tel.: 063-727-42-46 i 060-020-12-66

BIKOVO
mob. tel.: 064-405-71-62

NOVI ŽEDNIK
mobilni telefon: 061-287-18-02

SVETOZAR MILETIĆ
tel.: 025 840-830
mob. tel.: 064-389-09-44

STARI ŽEDNIK
tel.: 024 787-099

Doček 2010. u svitu

• Nikoliko miliona Australijanaca, di je Nova godina prvo „stigla", doček je provelo na ulicama, trgovima i plažama, nuz spektakularne vatromete. Više od milion stanovnika Sidneja na ulici je, nuz muziku, vatromet i buku zviždaljki i trumbeta ispratilo staru godinu. Priko 4.000 vlasnika privezalo je u luki tog velegrada svoje čamce da bi prisustvovali spektakularnom vatrometu.

Proslava Nove godine uslidila je i širom Azije, pa posli i u Evropi.

• I evropski gradovi dočekali su 2010. nuz vatromete. U Madridu je glavni trg bio u znaku Evropske unije, zbog španskog priuzimanja pridsidavanja.

• Spektakularan vatromet održan je i u Londonu. U Pa-

rizu specijalno osvitljen Ajfelov toran ličio je na džinovsku novogodišnju granu.

• Tradicionalno je dočekalo na njujorškom Tajms skveru oko milion ljudi koji su se našli u ponoć pod slapovima konfeta i oko 10.000 rukom pisani želja za boljitak u Novoj godini. Njujorški doček, nuz susnižicu, obilužile su i stroge bezbidnosne mire, pa je građanima bilo zabranjeno da nose rance i velike taške u zonu proslave.

• Puno opuštenije je bilo na čuvenoj plaži Kopakabana u Rio de Žaneiru, di je 2010. godinu dočekalo oko dva miliona ljudi, uživajući u dobroj muziki i vatrometu nad okeanom.

• U Tokiju je Nova godina dočekana tradicionalno, nuz u ponoć oglašavanje zvona sa hramova .

• I Kinezi su dočekali kalendarsku 2010. godinu, iako tek slidi proslava tradicionalne kineske.U Hong Kongu se oko polak miliona ljudi skupilo u luki da bi gledali vatromet koji je ispaljivan sa gradski oblakodera.

• Na moskovskom Crvenom trgu oko 100.000 ljudi, skupilo se uprkos ladnom vrimenu, a osim uživanja u vatrometu, mogli su čut i čestitku pridsidnika **Dmitrija Medvedeva** koji je kazo da je protekla godina bila teška za sve zemlje širom svita i zafalio se Rusima što su je svi zajedno prigurali.

• U istočnoj Evropi slavilo se na ulicama i trgovima, a posebno veselo bilo je u Poljskoj, ko jednoj od ritki zemalja koje su ispratile 2009. godinu brez recesije.

Doček 2010. u Srbiji

• Valcerom „Na lipom plavom Dunavu" i desetominutnim vatrometom nikoliko iljada dobro raspoloženi Beograđana i gostivi iz zemlje i regiona, ispratili su staru i dočekali 2010. godinu isprid Doma Narodne skupštine dije tradicionalno održan novogodišnji koncert. Stanovnici pristonice i gosti na temperaturi od 11 stepeni Celzijusa, odbrojali su poslidnje sekunde stare i dočekali Novu godinu pismom **Željka Joksimovića**, a onda je sve goste pismom zabavljo i rep sastav „Sanšajn".

Ljubitelje narodne muzike, koji su dočekali Novu godinu na Beogradskom sajmu, uveseljavala je folk pivačica **Svetlana Ceca Ražnatović** sa Zvizdama granda. „Najluđu noć" u boemskoj četvrti glavnog grada, poznatoj Skadarliji, dočekali su ljubitelji boemske atmosfere nuz

starogradsku muziku i domaću kujnu.

• Proslava Nove godine u Novom Sadu obilužena je nastupima rokenrol, disko i tamburaški bendova i orkestara, na tri lokacije.

• Nikoliko iljada Nišlija dočekalo je 2010. godinu na centralnom gradskom trgu sa trumbetašima i vatrometom.

• Većina Kragujevčana 2010. godinu dočekala je kod svoji kuća, a veselo je bilo i na trgu „Kod Krsta" nuz muziku i pisme **„YU grupe"** i **Đorđa Davida**.

• Nikoliko iljada Užičana dočekalo je Novu godinu na Trgu partizana, sa trumbetašima **Dragana Ignjića** i vatromet.

• Više od 5.000 iljada Kruševljana je na Trgu kosovski junaka, koncertom **Goce Tržan**, vatromet i čestitke gradski funkcionera, dočekalo Novu 2010. godinu.

• Koncertu grupa **„Kal"** i **„Ivana i negativ"**, koji su svirali od 22 sata, na centralnom gradskom trgu u Šapcu, prisustvovalo je i pored jake kiše, oko 1.000 građana.

• Oko 5.000 Kraljevčana dočekalo je 2010. godinu na gradskom trgu nuz muziku rok grupe **„Atomsko sklonište"** iz Pule. Koncertu Atomskog skloništa prithodio je nastup lokalne kraljevačke džez grupe **„Goodvil"**.

• Na gradskom Trgu Slobode u Subotici organizovan je raznovrsni program za svačiji ukus. I pored kiše koja je cilo vrime padala bezbednost građana je bila na visokom nivou. U ograđenom dilu nisu se mogle unesivat petarde i caklene boce.

Program je počo u 22 sata kad je nastupio pop duet iz Madžarske, a posli je prisutne građane zabavljo tamburaški orkestar **„Ravnica"**.

U ponoć je bio vatromet, a posli tog je sve prisutne zabavljo subotički bend **„Perpetuum mobile"**.

Za ovu priliku grad je isprid fontane obezbidio i postavio mobilne toalete, što je svakako novina u organizaciji ovaki dešavanja.

Paljenje Badnjaka na glavnom subotičkom trgu 6. januara

PRIDBOŽIĆNO RASPLOŽENJE

U sridu, 6. januara, na gradskom trgu je održano paljenje badnjaka, u povodu pravoslavnog Badnjeg dana i pridstojećeg Božića. Ko i godinama unatrag svečani program su pripravili **Srpski kulturni centar „Sveti Sava" i Srpska pravoslavna opština** sa učenicima subotički osnovni škula. Građanima koji su se okupili na trgu, nji više stotina, obratio se prezviter **Đorđe Dimić**, poručivši da ne smimo gledat samo na sebe. Moramo se sitit mnogi drugi koji leže u bolesničkim posteljama, gladni koji prose i promrzle dice koja očekuju dilić naše božićne trpeze, kazo je med ostalim prezviter, čestitajuć građanima najradosniji kršćanski praznik.

Slavlje na trgu je potrajalo do 19 časova, a uveče u SKC „Sveti Sava" održano je guslarsko veče.

Siča badnjaka je obavljena u jutranjim satima, kad je u organizaciji SKC „Sveti Sava" i Srpske pravoslavne opštine veliki broj Subotičana iz Hrama Svetog Vaznesenja krenio je u šumu. Običaj badnjaka je okončan u 17 sati njegovim paljenjem na trgu.

Primivši kršćanstvo, uoči dana kad se Isus rodio, Srbi su svog starog Badnju bacili u vatru, a pošto njim je on bio zdravo drag, taj običaj ponavljaju na svako Badnje veče. Badnjak na jednom kraju namažu medom koji dica ližu da bi tim pokazali kako njim je Badnja sladak i drag.

Tradicionalna manifestacija
Bunjevačkog kulturnog centra Bajmok

U BAJMOK NA PRELO

U organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra Bajmok, 30. januara, u subotu, biće održano Bajmočko bunjevačko prelo. Ono se održava povodom Marindana, odnosno bunjevačkog nacionalnog praznika Dana Velikog prela. Organizator sprema bogatu večeru i tombolu, a za pismu i muziku zadužen je tamburaški orkestar „Boemi" iz Tavankuta.

Prelo će bit održano u prostorijama KPD „Jedinstvo-Eđšeg", a cina konzumacije je 700 dinara, u koju je uračaunata ulaznica, večera (krumpirača, salata od kisleog kupusa, makom pogača) ko i bogat kulturno-umitnički program.

U programu će učestvovat BKC Tavankut sa svojim folklorašima i pivačima, BKC Bajmok sa skečom i bajmočkim pisinicima. Tombola će bit bogata, a glavni zgoditak će bit električni šporelj. Sve Marije na prelu dobiće lip poklon za imendan, a svaki par obučen u bunjevačku svečanu nošnju ima bresplatan ulaz.

Zainteresovani triba da se prijave do 28. januara zbog rezervacije mista, na telefon (024) 762-038 kod Slađane Korica el Magde Benčik Badić na telefon 065 40-63-249.

Nikola Babić o radu bunjevačkog nacionalnog savita i onim što čeka novi savit

ZA BUNJEVCE - BIT IL NE BIT

Ako se u poseban birački spisak Bunjevaca za izbor nacionalog savita ne upiše dovoljan broj, a onda ni u spisak koji budu skupljali elektori, desiće se da Bunjevci više nemaju svoj nacionalni savit. U tom slučaju bi Bunjevci ostali samo u pismi i igri. Zato će Nacionalni savit, bunjevačke institucije i pojedinci koji rade na ovom, morat napravit pravu ofanzivu med Bunjevcima, ukazat njim na značaj ovog posebnog biračkog spiska kako bi imenom i prizimenom stali iza svoji zahtiva prema državi u ostvarivanju prava na obrazovanje, informisanje i kulturu

Pripreme za izbore novi nacionalni savita u Srbiji su u toku, što triba da okonča njev skoro dupli mandat, tačnije sedmoipogodišnji rad. To je povod da sa **Nikolom Babićom,** pridsidnikom Bunjevačkog nacionalnog savita, prodivanimo o tom šta se radilo, posebno u 2009. godini, koja je bila i najteža, šta čeka novi Savit i kako teče formiranje biračkog spiska za izbor novog Savita.

– Elektorska skupština za osnivanje Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine je održana 23. februara 2003. godine, međutim, mi smo počeli radit već u lito 2002. godine, jel je Zakon o izborima nacionalni savita donet digod početkom 2002. godine. Mi smo ko Bunjevačko-šokačka stranka, Bunjevačka matica i ostale bunjevačke institucije u lito 2002. godine počeli sa pripremama za izbor Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, odnosno da se pripremimo za elektorsku skupštinu, i da omogućimo da na toj elektorskoj skupštini imamo onaj broj elektora koji je zakonodavac onda propiso.

Više puti ste isticali da je rad teko u visokom procentu usaglašenosti i dogovora, sve do prošle godine, koja je bila i najteža.

– Naše sidnice su sve do julske, a održali smo ji ukupno 34, tekle u visokom stepenu razumivanja, bilo je razlika, al smo manje-više kroz raspravu dolazili do niki pridloga i mogli smo da kažemo da je svaka odluka doneta odlukom većine, a nike jednoglasno. Al u svom tom radu je bilo puno teškoća, jako puno sam moro da uložim truda da bi usaglasio različite pozicije svakog člana Nacionalnog savita, pogotovo što su članovi dolazili iz drugi sridina, iz bunjevački institucija. I kad je tribalo donosit odluke onda je dolazilo do sukoba interesa. Ono što je bilo najteže u radu Savita je ostvarivanje naši prava u oblasti kulture, tu smo imali najveći nesporazuma i najveći lomova, razilaženja, osporavanja. Valjda oblast kulture Bunjevci najbolje poznaju, i tu je tribalo uložit puno truda i razgovora. Nastojo sam pokadkad i da odložim sidnicu, da učestvujem u radu Odbora za kulturu, pa i niki drugi radni tila koje smo formirali, sve da bi sidnice Savita bile što uspišnije.

– Na žalost, nisam uspio da ostvarim da nam sidnice traju kraće, a razlog je to što je bilo dosta razlika u stavovima kad smo tribali donosit odluke koje proističu iz Zakona i Statuta o nadležnostima Nacionalnog savita i po konkursima i projektima ko i sridstvima Nacionalnog savita.

– Najmanje razilaženja bilo je u obrazovanju i informisanju. Tu su odluke jednoglasno donete. Velike tenzije prilikom donošenja odluka u oblasti kulture pogotovo su nastale onda kad nismo uspili da Skupština Vojvodine osnuje i Zavod za kulturu Bunjevaca u Vojvodini. Onda je došlo do preispitivanja zbog čega nismo uspili, a evidentno je bilo svima, pa i široj javnosti da je to bila politička odluka. Skupština Vojvodine je osnovala 5 zavoda a ostale manjinske zajednice, pa i mi, nismo mogli ostvarti to pravo. To je za nas bio veliki trn u srcu, jel je hrvatska zajednica u Vojvodini dobila svoj zavod, čime su im otvorena velika vrata da se naša, bunjevačka kultura asimiluje, to se i pokazalo od Dužijance pa na ovamo, oko čega nismo bili saglasni u Nacionalnom savitu. Onda jedan broj članova Nacionalnog savita podnosi neopozive ostavke zbog nezadovoljstva u radu Nacionalnog savita il drugačijeg stava koje većina članova nije privatila. Smatram da u to vrime kad su ostavke podnete nije njim bilo ni misto ni vrime, jel iđemo u izbore novog Savita, i ostaje samo ovaj kratak period da radimo i funkcionišemo. Nismo mogli privatit onu tvrdnju ti naši članova da Bunjevački nacionalni savit ne postoji, da će to sad bit niki tehnički, il privrimeni Savit. Zakonodavac je bio jasan. Nacionalni saviti čiji je mandat isteko nastavljaju da rade do izbora, odnosno konstituisanja novog nacionalnog savita. Znači, možemo obavljat sve svoje nadležnosti po Zakonu o nacionalnim savetima nacionalnih manjina.

– Sve je to lično u meni ostavilo gorčinu, jel ti naši članovi, kolege i saradnici su zauzimali značajne funkcije u Savitu, aktivno odrađivali i puno doprineli u ispunjavanju te uloge koje nam je Zakon i Statut dozvoljavo. Žao mi je što nisu mogli dočekat još malo, pa da završimo naš mandat.

Izbori za Nacionalni savit

Duboko se ušlo u pripreme novi izbora Nacionalnog savita. Triba oko 7,5 iljada upisani u poseban biračk spisak Bunjevaca. Šta očekujete?

– Realno postoji mogućnost da se ta brojka ostvari, pogotovo što su Bunjevci skoncentrisani u dva grada, u Subotici ima oko 17 iljada Bunjevaca, a 2,8 iljada u Somboru, i znatno manje u drugim gradovima. To je realnost koja kaže da se potribna brojka mož dostić. Al, u odnosu na druge manjine, nas od početka prati to

što nismo imali odgovarajuću infrastrukturu koja bi pomogla da ovaj istorijski poso ostvarimo. Osim ovi naši institucija koje su se uključile i rade na prikupljanju upisani, to rade i pojedinci. Kod nas ipak postoji jedna specifičnost, a to je podila koja je nastala još u prošlom viku. Brojka iz popisa stanovništva od 2002. godine je ipak samo jedna empirijska brojka, jel ne znamo koja imena stoje iza ovi brojki. Za ovi misec i po dana primetili smo veliku suzdržanost naši Bunjevaca, pa čak i oni koji su bili neopridiljeni, il su se drugačije opridilili kad je u pitanju formiranje posebnog biračkog spiska. Mi smo ovu aktivnost usmerili priko naši institucija i priko naši aktivista, i taj poso sad teče. Ne možem kast da sam štogod nezadovoljan il zadovoljan dosadšnjim rezultatom, nit možem odgovorit decidno da ćemo uspit da ga uspišno završimo. Nemam sve pokazatelje kako se to sve odvija, jel mi u okviru Nacionalnog savita nemamo prisutne nike naše bunjevačke institucije i političke stranke, koje, po mojim informacijama, takođe rade na upisu.

Ukoliko se ne uspije skupit 7,5 iljada upisani, šta slidi?

– Onda slide elektorski izbori, koji su teži. Ja sam to naglašavo već nikoliko puti zato što će novi Nacionalni savit umisto 21 imat 23 člana, a to nas obavezuje da imamo najmanje 50 elektora, a svaki triba da budu podržani od 100 pripadnika zajednice Bunjevaca sa svojim potpisma. Ti potpisi triba da budu overeni, dal u Opštini, dal u Sudu, što će izazvat dodatne napore, a i koštaće, s jedne strane overa, a s druge strane moraćeš svakog pojedinca dovest da on sam svoj potpis overi. To znači da u tom slučaju moramo animirat 5.000 naši Bunjevaca.

Šta ako se ni tu ne skupi ti 5 iljada potpisa?

– Slidi najgore, ne smim ni da izgovorim. Bunjevci ko priznata nacionalna manjina, mogu izabrat svoj nacionalni savit, i mi svi radimo na tom da dođemo do potribnog broja upisani Bunjevaca za izbor nacionalnog savita, al život je život i događaju se i stvari koje nam ne iđu u prilog.

– Tu je misto da se naglasi da je ovaj poseban birački spisak naminjen samo za izbor Nacionalnog savita, i da potpisnik mož posli nikog vrimena da skine svoje ime sa spiska i da se metne na niki drugi.

– Al sad imamo istorijsku priliku koju dosad nismo imali, da konstatujemo, e, sad nas nema više 20 iljada, neg smo se imenom i prizimenom upisali, i mi sad stojimo u zahtivu prema ovoj državi. Tako bi imali puno veću snagu i kredibilitet sa kojim bi se mogli pojavit, ko i sad kod pridsidnika Tadića, u vladi, u ministarstvima, u Pokrajinskom Izvršnom veću, u pokrajinskim sekretarijatima. Jel, brez Nacionalnog savita mi ćemo doć u situaciju da budemo – ostali. U tom slučaju ostaćemo samo u pismi i igri, a složićemo se, to jeste jako važno, al neće bit dovoljno. Jel nismo uspili da se profilišemo kroz Bunjevačku političku stranku, pa nam je ostalo da kroz ovu akciju kažemo većinskom narodu, evo, braćo Srbi, i mi Bunjevci smo se upisali na poseban birački spisak, imenom i prizimenom, i želimo da imamo i obrazovanje na maternjem jeziku, da imamo informisanje priko radija, TV, novina, i da imamo sasvim drugačiji status naši kulturni institucija. Jel dosad nismo imali ni adekvatno finansiranje, ni prostorni smištaj. A tu nam država daje istorijsku priliku da i to rišimo, samo triba da imenom i prizimenom stanemo iza tog.

Široka akcija

Prema ričima Nikole Babića, taki poseban birački spisak je zakonodavac zaštitio, on će služiti samo za izbor Nacionalnog savita, i neće bit dostupan ni za šta drugo. To nije ono kad biramo odbornike i poslanike, nije nikako političko opridiljenje.

– Triba široka akcija, prava ofaniziva med našim Bunjevcima da private ovaki spisak sa punim povirenjom prema državi i nama u Nacionalnom savitu, institucijama, aktivistima i pojedincima koji će skupljat upise za poseban birački spisak.

Koji poslovi čekaju novi Savit ?

– Novi Nacionalni savit će morat da završi projekat sveobufatnog govora Bunjevaca, koji rade Filozofski fakultet u Novom Sadu, Balkanološki institut u Beogradu, zajedno sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i sa Maticom srpskom. To je obimno istraživanje koje je započeto 2008. godine, a u 2009. godine su sprovedena terenska istraživanja, fonetska snimanja i opis razvoja bunjevačkog govora. Sad slidi akcentuacija prikupljene građe, a polovinom 2010. godine očekivamo da će o tom izać prvi zbornik, tako da će to bit prvi materijal iz kojeg će se gradit gramatika bunjevačkog jezika. Brez tog se nemož sprovest postupak ratifikacije. Vlada Republike Srbije triba da privati mišljenje Komiteta eksperata Evrope i priporuke Savetodavnog komiteta EU, da se bunjevački jezik ratifikuje i ko taki uđe u osnovno obrazovanje. Najviše će posla bit oko tog.

– Cigurno da će se dosta morat radit na izdavanju drugog izdanja ričnika bački Bunjevaca, zatim, tu će bit etnolingvistička i istorijska istraživanja o Bunjevcima. Moraće se poradit i na izdavanju učila za slideću škulsku godinu, koja su po svim pravilima učenici već morali imat za učenje bunjevačkog jezika, a to je čitanka, gramatički priručnik i metodički priručnik. To je sad u postupku završne recenzije prid štampu.

– Program izbornog predmeta Bunjevački jezik sa elementima kulture, za peti i šesti razred se već radi. Mi smo nastojali da te učenike posli četvrtog razreda zadržimo kroz sekcije, s tim da bi, kad usvojimo nastavni plan i program mogli nastavit rad slideće škulske godine. Nadam se da ćemo materijalno bolje stojat, pa ćemo moć organizovat radionice, da okupimo veći broj dice viši razreda i pripremit ji za upis u škulsku 2010/2011. godinu.

– U oblasti informisanja se dosta uradilo, al pridstoje nam velike obaveze, prija

svega na lokalnom nivou, da imamo radio i TV emisiije. Dal ćemo moć da imamo tu redakciju pri TV Vojvodina ne znam, al makar da nam se obezbide uslovi da se ode u Subotici pripravljaju te emisije. Obećanje smo dobili. Teku dogovori da se snimi film o Bunjevcima. TV Novi Sad je načelno spreman da radi na tom ko i kinoteke u Beogradu, Novom Sadu i Subotici.

B. E.

U susrit Marindanu, bunjevačkom nacionalnom prazniku, kad je Pučka kasina održala prvo Veliko prelo

„PRELO" - KRUNA BUNJEVAČKOG PRIPORODA

Sve aktivnosti oko osnivanja Bunjevačke, odnosno Pučke kasine smatra se krunom bunjevačkog priporoda. Tako Veliko prelo nije bilo samo nigovanje običaja već dio bunjevačkog nacionalnog buđenja i napridka u borbi za svoja prava, naročito jezika koji se tad nigdi zvanično nije mogo divanit. U tom cilju Kansina je bila misto di su se pokrećale novine, izdavale knjige, kalendari, osnivanje banaka, udruženja

Februara 2. na Marindan, Bunjevci će obilužit svoj nacionalni praznik, Dan Velikog prela, ko spomin na prvo Veliko prelo 1879. godine, koje je organizovala Pučka kasina, osnovana godinu dana ranije ko Bunjevačka kasina. Taj događaj je kasnije okarakterisan ko kruna bunjevačkog priporoda. O tom za naše novine divani **Nevenka Bašić Palković,** član Odbora za kulturu i član Odbora za obrazovanje Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, zaposlena ko bibliotekar savitnik u Gradskom muzeju u Subotici.

– Pučka kasina osnovana 1878. godine, pridstavlja prvu kulturnu instituciju Bunjevaca – divani Nevenka Bašić Palković. **– I sve aktivnosti oko osnivanja Pučke kasine mogu se smatrat bunjevačkim pokretom, dilom bunjevačkog priporoda u austrougarskoj monarhiji, jel prema kasnijoj ocini Boze Šarčevića, Ivan Antunovića i svi velikana koji su nosili taj priporod, al i kasniji istraživača bunjevačke prošlosti, smatra se da je to bila kruna bunjevačkog priporoda. Prve su se pojavile „Bunjevačko-šokačke novine", a Ivan Antunović je bio inicijator aktivnosti, zajedno sa Bozom Šarčevićem, oko pokretanja prvi listova, prvi knjiga i prvi kalendara. Tu se priključuje Boško Vujić, veleposidnik iz Subotice, koji je svatio strašan položaj Bunjevaca koji će se odnarodit i potpuno pomađarit i asimilovat, pa je o svom trošku izdo „Zbirku poučni i mudri izreka", koja je prvi put jednim novim pravopisom i prvi put na bunjevačkoj ikavici napisana za potribe naroda.**

– Bunjevci su uz pomoć svoji velikana, advokata i škulovani ljudi Age Mamužića, Laze Mamužića, Đene Dulića i Boze Šarčevića uspili da 1878. godine osnovat jednu kulturnu instituciju Bunjevačku kasinu. Ona je imala pravila koja je sačinio Ago Mamužić, jedan škulovan čovik, odvitnik koji je radio za interese Bunjevaca. On je napravio pravila koja su poslata Ministarstvu unutrašnji poslova Ugraske, međutim, odbijeni su jel je u naslovu pisalo Bunjevačka kasina.

– Kazano njim je da pod tim nazivom neće moći da se registruje ta institucija, jedino mož ko Pučka kasina, ili tako štogod. Kad je Ago Mamužić otišo u Budimpeštu da to raščisti,

jel je policija zabranila prvo okupljanje zbog tog naziva, onda su oni ipak pristali da ga minjaju. Jel je bitno bilo da postoji jedna kulturna institucija Bunjevaca, i tad su Bunjevci svatili da ako žele da imaju svoju rič digod, moraju osnovat udruženje. To je bio vrhunac onog što su Antunović i Šarčević počeli da rade, svativši da će doć do potpunog odrođenja Bunjevaca, jel su već 1859., 1860. i 1870 godine, kad je Ivan Antunović pismeno pozivo da se osnuje bunjevački list „Bunjevačko-šokačke novine", subotički intelektualci, Bunjevci, kazali, brate Ivo, ti si zakasnio, mi smo se već potpuno pomađarili! Kad je dobio taki odgovor, on je svatio da je jako loše stanje, al je ipak uspio da pokrene ovaj list 1870. godine. Upravo su ove novine bile početak bunjevačkog pripoproda.

Mijo Mandić, je napiso pedestogodišnjicu Pučke kasine, 1928. godine, di je navo da su se od osnivanja Kasine u njoj dešavale sve najvažnije stvari za Bunjevce. Znači, pokretanje listova, kalendara, zemljodilski štedionica, banaka udruženja i svega što se tiče Bunjevaca.

Borba za jezik

– U okviru Kasine se osniva i prva Bunjevačka stranka, 1878. godine. Ona uspiva da već 1880. godine izađe sa svojim bunjevačkim kandidatom na parlamentarne izbore Lazom Mamužićom i on postaje bunjevački pridstavnik u ugarskom saboru slideće 3 godine. Dakle, Lazo Mamužić sa svojom rođakom Agom Mamužićom puno je u tom periodu doprino da se ostvare sve te bunjevačke ideje na najbolji mogući način, da Bunjevci konačno pokažu i političku i svoju realnu snagu u gradu di su većina stanovnika bili Bunjevci, a da nije imala prava.

Oni se prvi, dakle, u okviru Pučke kasine zalažu za to da konačno bunjevački jezik uđe u škule, da se aktivira Zakon o narodnostima 1868. koji postoji u toj državi, al se ne sprovodi.

– Tu stoji da se nastava u osnovnim škulama izvodi na maternjem jeziku, što znači da se ona u salaškim i škulama i u Subotici, di živi pretežno bunjevačko stanovništvo, mora izvodit na bunjevačkom jeziku. Ta borba za priznavanje bunjevačkog jezika, takođe je potekla iz Pučke kasine. Dakle, Kasina znači pobidu bunjevačkog priporoda. A ona to sprovodi putom veliki narodni okupljanja, a prvo je bilo 1879. godine kad je održano prvo Veliko bunjevačko prelo, kad je po nikim podacima bilo prisutno oko dvi iljade Bunjevaca u hotelu „Ka varoši Pešta".

Veliko prelo, poteklo je iz narodne tradicije da se prela održavaju u zimskim misecima kad nema puno posla. Ljudi se skupe, odrasli, divojke, momci, da bi se prelo, vezlo, tkalo, da bi se veselilo.

– Veliko narodno prelo se uvik održavalo 2. februara, na Marindan, imendan svi Marija, Marina i muškaraca po imenu Marin.

Bunjevci su svoja prela rado održavali, o tom postoji pisani tragovi čak i u mađarskim listovima. Al nije bilo dozvoljeno da se na bunjevačkom išta čuje zvanično u gradu, u senatu, skupštini, bilo di! Al ova struja okupljena oko Pučke kasine upravo je tražila da se i u gradskoj skupštini mož divanit na bunjevačkom, međutim, dobili su strašnu osudu ostali članova. Pa čak i taj Lazo Mamužić, koji je kasnije bio gradonačelnik Subotice 18 godina, od 1884. do 1902. godine, polako minja svoju politiku, a to znači da je on isto sprečavo bunjevački na sidnicama gradskog senata. Prvo su ga zvali „care, Lazo", po caru Lazaru zbog svoje velike popularnosti u parlamentu, al pošto je počo da izostavlja Bunjevce u tom smislu da se moraju priklonit mađarskloj većini, onda je dobio epitete izdajnika. U velikoj miri baš zbog tog kasnije, na izborima 1901. godine, on neće proć ko gradonačelnik.

Posli održavanja prvog Velikog prela nastavlja se aktivnost Pučke kasine. I tu se, kako kaže Nevenka Bašić Palković, pojavljuju dva važna čovika koji će doprinet bunjevačkom priporodu. To su Mijo Mandić, učitelj, i Pajo Kujundžić, svećenik, koji su apsolutno na strani bunjevštine. Mijo Mandić 1892. godine, srićom, prilazi u Subotici za učitelja i svojim daljim velikim angažovanjem doprinosi borbi Bunjevaca za dobijanje veći prava.

– U „Nevenu", koji je list sa najdužom tradicijom, donose se visti o bunjevačkom prelu. Isto tako i „Subotičke novine" koje su od 1893. izlazile samo 5 godina, objavljuju program prela, ko su svečane zvanice, koliko se dobrotvorni priloga dalo, a on se upotrebljavo na dobrobit Bunjevaca, finansirali su se čak i siromašni đaci, a objavljivani su i izvištaji sa prela. Ulaznice su se prodavale po ciloj Vojvodini, sa namirom da se i drugi narodi uključe u prelo, da bi došli i ti ugledni gosti i dali svoj dobrovoljni prilog, o čemu pišu tadašnji listovi.

– Naveden je podatak da su sve divojke na prelu bile u bunjevačkoj narodnoj nošnji od svile, da se pokaže lipota i bogatstvo bunjevačkog naroda koji nije niki tamo sa salaša samo, paor, neg ima i svoje građane. Prelo se održavalo u najvećem svečanom prostoru, sali Narodnog pozorišta, sada već srušenog, a izgrađenog 1854. godine. Sala je bila opremljena za balove, al su se u njoj mogle i igrat pozorišne pridstave. Izvištaji kazuju kako su neprikidno prid hotel dolazili fijakeri sa zdravo dotiranim divojkama i ljudima. Uvik su na tom prelu bili gosti članovi Srpske zajednice iz Subotice i Vojvodine. To je bilo jako značajno jel su se isticale ideje slovinstva i jugoslovinstva. Od 1850. godine ispoljavaju se te južnoslovinske ideje okupljanja svi južni Slovena u smislu borbe za veća prava u okviru austrougarske monarhije.

Svako prelo jedna pisma

U programu prela navođeni su poimence Srbi koji su dolazili, koliko su novca dali, i navodi se podatak da su u svojim kulturno umitničkim programima kad su kasnije Srbi održavali svoja okupljanja u Subotici, nazvanim besedama, nastupale bunjevačke divojke. Zna se da su prvi bunjevački kalendari dobijali podršku od Srba, pa je tako kneževski namisnik Jovan Garašanin dobio zaduženje da bunjevačke kalendare finansijski potpomogne. On je dao 20 dukata Đorđu Popoviću Daničaru, srpskom književniku koji je uradio ta prva dva bunjevačka kalendara za 1868. i 1869. godinu. Boza Šarčević u svojim tekstovima govori da je i on išo i pregovaro sa srpskim vlastima zato što je i on tražio da se Bunjecima pomogne da se ne odnarode i ne potpadnu pod mađarski uticaj. Jel Ištvan Ivanji u svojoj istoriji izdatoj 1892. godine konstatuje da su Bunjevci zdravo dobri mađarski građani koji privataju sve odluke vlasti, ne bune se, imaju svoje običaje, al se često izjašnjavaju ko Mađari, čak i kad ne znaju mađarski jezik.

– Zbog svega tog Bunjevci su u ovom viku tražili da 2. februara, na Marindan, bude njev nacionalni praznik, ko spomin na prvo prelo koje nije bilo samo obično prelo il samo nigovanje običaja, neg je to bio dio bunjevačkog nacionalnog priporoda. Od onda ipak kreće niki napridak za Bunjevce, sve je više listova, kalendara, kreće se ka tom da se i jezik prizna, odnosno ta Bunjevačka škulska zadruga. Zaktiv Zadruge je Pajo Kujundžić 1896. godine prido u Budimpeštu, a odobrenje je stigloo

tek 1918. godine, neposridno prid raspad Austrougarske. Sve dotle se pokušavalo suzbit okupljanje Zadruge, a i Pajo Kujundžić je u međuvrimenu 1915. godine umro.

Ugarske vlasti nisu dozvoljavale ni drugo narodno okupljanje takozvanog Kola bunjevačke mladeži. Prvo okupljanje je bilo 1896. godine, a mađarska vlast je sve uradila da to ne dobije dužu tradiciju, da se ne održava svake godine ko što je uspilo Veliko prelo.

– Za svako Veliko prelo ispivana je posebna pisma, ja bi je nazvala pisma budnica. To je bila preljska pisma, al nije bila u smislu nigovanja običaja vezani za prela ko kod drugi naroda, neg je uvik sadržavala poziv Bunjevcima za okupljanja, na akciju, na očuvanje svog imena, prava, škula, jezika. Pisali su ji i škulovani i neškulovani pisnici, narodni pisnici i svećenici koji su bili na strani bunjevačkog naroda. Prva je bila „Kolo igra, tamburica svira", koja se i danas piva, a napiso je Nikola Kujundžić , svećenik, iz prodice svećenika Kujundžića, Pajo, Nikola, pa čak i Ilija, puno su doprineli napridku bunjevačkog naroda.

U „Subotičkim novinama" iz 1897. godine je ostalo zabiluženo da je pisma „Kolo igra tamburica svira" za kratko vrime „poplavila bunjevački region, nema kutka di se nije orila i di nije odjeknio njen čuveni refren „Nek se gori a i doli znade da Bunjevac dušu ne izdade". Pisma je stigla i do hegemonističko reakcionarni krugova koji su tražili da se ona ko nepatriotski glasovi ugase, što, dabome, nije uspilo."

B. E.

Antunović i Šarčević o Kasini

Ivan Antunović nije bio prisutan kod otvaranja Pučke kasine zbog svog slabog zdravlja, al je uputio pismo pridsidniku Đeni Duliću, kome je izmed ostalog napiso: „Od ove Kasine zavisi razvitak ne samo subotičkih nego i svih ostalih ugarskih Bunjevaca. Ovoj Kasini triba postat ognjištem bunjevačke narodne prosvite, ovom triba svi Bunjevci da dolaze da potpaljivaju tinjajući oganj narodnog bivstvovanja da ozeleni ono što je mrzlim nehajom opaljeno."

U svojm pismima Boza Šarčević o prvom Velikom prelu, upućenim Antoniju Hadžiću, koja virno odslikavaju stepen razvoja i saradnje dva bratska naroda, Bunjevaca i Srba, kaže: „Od kako je Subotice, toliko puka još niko nije video sakupljeno, sve obučeno, nakićeno, veselo i razdragano. Bilo je oko dve hiljade ljudi, braća Srbi svi su bili, i staro i mlado, od arstokratije i inteligencije bilo je petoro-šestoro. Bunjevci su živi to je fakat. Ja i brat Ive Antunović smo svoje dovršili."

„BAJMAČKO BUNJEVAČKO VELIKO PRELO”

(Održano 1884. god. sičnja 27-og)

Ima li Bunjevac na svitu, koji nebi znao što je „prelo”? – Ali za sada mili čitaoče naprid izjavljujem; da ne od onoga prela hoću pisati, kad majka udatu kćerku, ili bratja svoje Mile Sestrice na prelo pozovu, te po dva, - po tri, - a kad-kad gdigod i po nedilju danah u razgovoru lakrdiji, jiću i pitću provedu, ričom svašta se čini, samo se ne prede. – Ali ipak ovakove skupštine u poklade „prelom” se nazivaju.

Kako sam gore spomenuo, ja ne od ovog prela nego od onoga velikog bajmačkog bunjevačkog prela hoću ništa pisati (sa dopuštenjem našeg Štovanog Urednika: „Nevena”.) Što no bajmačka „Pučka Čitaonica” svake godine obdržaje.

Čim je tri kralja prošlo, već se je razpitivalo: hoćel bit? – kad će bit? – gdi će bit?

Ta šta za Boga?

Eto gle! Ko da i nezna, prelo, da šta?

Kako nebi bilo! Bit će bome, i to sičnja 27-og u velikoj dvorani „Gostione Lichtneckert.”

Došavši davno čekajni dan, prid večer oko 7 satih već vidjalo se kako mladež tabana k Lichtneckertu na prelo, u 8 satih već toliko se sakupilo „sve u dubak stoji,” (kao što moja majka reče.)

Približajmo se malko. – Sada se čuje kako tamburaši žice udešavaju, - na jedanput gromovno zasviraše „Hunjady induló” i sa ovim se prelo, započelo, posle toga veliko kolo.

Bože moj! Milina je bila gledati, gdi no blizu 150 divojakah (sve pod vincom) momakah (u sviuh perlica za šeširom ovima je od odbora (rendezöség) dopuštano bilo pod šeširom igrati) mladah i mladoženjah u kolo pohvatalo, te uz tamburice presti započeli. – Ovo kolo igralo se jedan čitav sat.

Zatim po razporedu (tánczrend) do odmora (szűnóra) madžarac, ketuša, ćira i opet madžarac za čim se jedan sat odmor držao, ako je moguće se odmorom nazivat onaj posao što je za ovaj jedan sat radilo. – Taj posao bio: motanje one predje i potke što se je do sada uz tamburice oprelo, ali ne na rašak i u motovila, - nego u stomak, - i to mogu reći: da je hvale vridna Lichtneckertova stanarica koja je sa tečnim jilom, - a domaćin pako (Lichtneckert) sa šiljercem i bilim vinom, kao i finim pivom, u svačem svakog lipo izdovoljili (bivši i na masti kolačićah kao i na svakom prelu.)

Posle odmora još sa većim i boljim veseljem počelo se igrati što je trajalo lipo do zore 6 satih.

Oh! Oh! Malo da se nezaboravi naši krasoticah koje su nam prelo dičile i kolo uzvisivale. U lipo me vincu što onde bivši vidili smo, Marišku i Ilku Vrábelyovu, Mathiju i Lucu Budanovich, Rozu Pertich, Mariu Ivankovich itd. Sve su lipe bile.

„Čitaonica” osim svega troška 36 frtih čistog dohodka jest dobila.

U onoj miloj nadi, da će naši dragi bunjevcih i u dojduća vrimena za njihovo lipo veselje i u korist „Čitaonice” „Odbor” prela u svačem podpomagati.

U Bajmoku god. 1884-te veljače 3.

Virni priatelj
učitelj, Mihoil Fehér

PRVA PISMA

(Pivana prviput na prvom velikom prelu 1879.)

Kolo igra, tamburica svira,
Pisma ječi, ne da noći mira;
Svud se čuje, svud se šorom znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade.
Veseli se – svaki mu se divi:
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Nije majka rodila sinaka,
Ko što j' sinak divnih Bunjevaka;
Nit će majka roditi junaka,
Ko Bunjevca, taka veseljaka;
Kolo vodi – svaki mu se divi: -
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Ni divojke ne biše u nane,
Ko što j' ćerka bunjevačke grane;
Svilu nosi, a zlatom se krasi,
Crne oči, crni su joj vlasi;
Kolo igra – svaki joj se divi: -
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Ori pismo, tambur tamburice,
Nek se čuju daleko ti žice;
Nek se gori, a i doli znade,
Da Bunjevac dušu ne izdade;
„Prelo” kupi: nek se svaki divi,
Nek se znade, da Bunjevac živi!

Nikola Kujundžić

PISMA KASINSKA

(Pivana prviput pri otvoru Pučke Kasine 1878.)

Podvikuje bunjevačka Vila,
Iz oblaka razastrla krila:
Oj Bunjevče probudi se sada,
Starešino subotičkog grada!

Kad ti vidiš cimer od Kasine:
Der proslavi bunjevačko ime;
I pohiti da s upišeš tamo,
Tebe zovu braća već ovamo.

Nemoj brate ti oklivat tako,
Već zapiši tvoje ime vako:
„Ja sam sinak subotičkog grada,
Neću više da moj narod strada!”

Da ne znadu još ni da ga ima:
Jer ja hoću da ga svaki štima!
Ne zovemo samo bogataše,
Već i manje stanovnike naše.

I držimo se skupa sloge tvrde,
Ne dajmo se da nas drugi grde.
Nejma više tu kod nas partaje,
Ko je počo i onaj se kaje.

Već Bunjevače hodi vamo pobro,
Pa ćeš vidit da će biti dobro:
U kasinu upiši se sada,
Da i tvoje dično ime vlada!

Zove tebe društvo od Kasine:
„Oj Bunjevče, subatički sine,
Ako bude u nas sloga taka,
Bunjevačka bit će snaga jaka!”

I dodjite i vi gospodari,
Kojigodir za Bunjevce mari;
A kojigod Bunjevce ostavi,
Ti prokletstvo na njega postavi.

Ter im reci: da su izrodice,
Bunjevačkog roda izdajice;
Bunjevac Bunjevca koj pokudi
Bog mu dao odmah da po..di.

Osvrt na Somborska bunjevačka prela prošli vrimena

SOMBORSKO BUNJEVAČKO PRELO

U Somboru se javna prela počimaju održavat, tek digod oko 1922. godine kad je osnovano „Bunjevačko kolo”.

Sama rič „prelo”, ne označava samo zabavu, rič je virovatno postala od riči-glagola „presti”. Daklem, označavala je određenu radnju. To je bio u svom izvornom značenju sastanak ženske čeljadi na kojem se pivalo, veselilo, radilo. Prelo se, šlingalo, pa čak i tkalo. Izminjivale su vridne bunjevačke žene iskustva u ručnom radu i prinosile svoje znanje na mlađe, snaje, unuke i mlađu žensku rodbinu. Znalo se koja je najvištija u određenom poslu, pa su se kod nje i skupljale. To su bila takozvana radna prela.

Prela su trajala po cili dan, pa se „prelilo” i više dana. Sa prela se tribalo ponet niko stečeno znanje i iskustvo. Tu su se ženska čeljad izdivanila i pomalo koga izogovarala. Na prelima su se formirale i društvene norme, šta je dobro, a šta nije, šta je korisno, a šta nije, i tako dalje.

Na takim prelima se obično pripravljala i rana, al nikad priviše.

Taka radna prela bila su najčešće u kući - salašu, tamo di je bilo divojaka s namirom da što više uđu u tajne ručnog rada, i da se što bolje spreme za udaju. Na taka prela znali su i momci doć, pa su se ta prela obično završavala sa igrankom nuz kakog gajdaša, el armonikaša.

Porodična prela su se održavala u svakoj bunjevačkoj kući, ako nije bila u žalosti el kakim drugim nevoljama. Prela su se održavala i u nediljama korizme, al brez muzike i igranke, sve do Velike nedilje.

Za porodična prela su bile izvršene nike pridradnje. Određivo se datum prela, obično imendan jednog od ukućana. Taka prela su bila poznata kod porodice Firanj na Bezdanskom putu. Uvik su se održavala na Sv. Antuna, što je bio i imendan domaćina. Pridveče je pristizala rodbina s one strane Sombora, iz Gradine, Krnajskog puta, ispod kanala itd. Gosti su stizali zapregom el soncama, već kako je vrime bilo. Izvlačili su se iz veliki opaklija i oma žurili u vruće sobe da ne ozebu. Konji su se isprezali, a domaćin ji je oma odvo u košaru koju je unaprid pripravio da za svako ključe se budne mista. Prvo se izdivanili, izminjivani su pozdravi, otvarani bućuri, minjalo se ruvo. Da bi gostima bilo komotnije uvik se jedna soba ispraznila, astali postavljeni u obliku slova U, sridina je uvik bila slobodna, da reduše lakše mogu posluživat, al da ima mista i za igranku. Za astalom u pročelju uvik je sidio domaćin. On je ljubazno sa svakim gostom divanio, pito za zdravlje, interesovo se za one koji su ostali kod kuće i koje će pozdravit kad se prelo bude razilazilo, a to će bit sutradan oko podne.

Za astalom su sidili, s jedne strane muška čeljad, a s druge žene, vodili su se razgovori o dici, zdravlju, stanju kod kuće, ko je šta kupio, el ako je ko kupio koje jutro zemlje, što je za svaku kuću bio veliki ekonomski uspih. Vrlo brzo posli obilne večere, pletenog kolača, šunke pečene u tistu, pa pečene divenice, kisele čorbe od svinjski rebara, zalivene paradičkom, do svakakog dunca; od višanja, krušaka do kolačića s pekmezom.

Obično su onda muška čeljad vadili karte i počimali se kartat. To je trajalo sve dok se malo glasnije nije počelo svirat i pivat. Onda je počela igranka, prvo se sviralo Bunjevačko kolo, kolo na dvi strane, logovac, momačko kolo kukunješće, pa čardaši i tako redom. Taka prela su se održavala i u okolini Subotice, Bajmoka, Lemeša i drugi mista, samo što je u selima bilo lakše doć do domaćina, nisu tribale ni sonice ni kola, neg se išlo pišice.

Moramo spominit još jedno porodično prelo koje je opisala u svom pismu 1. marta 2001. gidine, pokojna profesorica **Marija Kalčan**.

Citiramo: - „Jednom je moj otac Ivan, učitelj u Gradini bio na prelu kod Sirotanovi u nedilju. Prid zoru se pravila kisela čorba, a moj otac je tražio svoj kaput da iđe kući, kad se pojavi majka Anča Sirotanova i kaže mom ocu: - „Nemojte Vi gospodine ić kući, ja sam poslala slugu da kaže da škule neće bit u ponediljak!” - *Na to će moj otac:* - „Ju kako ste Vi to majko smili uradit, pa ja zbog tog možem bit kažnjen?” - „Ta iđte gospodine, pa nijedan od ti đaka neće bit advokat!” - *I nije bio.*

Na prela su se pozivali i učitelji. Prvi svicki rat je sigurno uno stra, nemir i nespokojstvo u bunjevačke porodice, pa se i kod ostali koji su živili na ovim prostorima, kad su njevi najmiliji morali popunjavat Poćorekove regimente na Drini, el oni koji su poslani u daleku Galiciju.

Bog je spasio taj svit od prvog svitskog rata, al se puno tog prominilo. Brez obzira na sve ratove, stradanja i nevolje, svit i dalje živi. Čuva svoje običaje, daje samopouzdanje i oporavlja se. Ne zaboravlja, al se počima veselit, radovat i duovno oporavljat zafaljujuć dobrim dilom, crkvi i svojim duovnicima.

Javna prela koja su veća od prithodno opisani, održavaju se na javnim mistima i u tom su Bunjevci u Subotici pridnjačili. Bunjevačko veliko prelo prvi put je održano 1879. godine i to je bila svojevrsna smotra lipi nošnji, lipog svita, lipe pisme igre i dostojanstva. Na prelima su svirali najbolji tamburaši. Tako je nastala najpoznatija bunjevačka pisma „Kolo igra tamburica svira” autora Nikole Kujundžića. U Somboru se javna prela kasnije počimaju održavat, tek digod oko 1922. godine kad je Antun Tonika Bošnjak sa prijateljima osnovo „Bunjevačko kolo”.

Kako je sve više rasla ekonomska moć Bunjevaca i prela su postajala bogatija. Oblačila su se nova ruva, naročito Bunjevke koje su se za prela ponavljale, oblačile su se u maštovite svile, kadife, brokat .

Prvobitne prostorije „Bunjevačkog kola” bile su u prizemnoj kući u Pariskom sokaku. Kako su prela postajala sve veća i prostorije su postajale sve tišnje, pa se prišlo u današnji hotel „Inter Nacion”, bivši hotel „Sloboda”. Kažu da su se i sobe iznajmljivale da bi se cure imale di prisvuć u toku prela i po nikolko puti. Nemož se kast da su to bile modne revije, jel se kod Bunjevaca moda nije minjala, neg je tribalo pokazat svoje bogatstvo i prestiž.

Na tim prelima svirali su uvik najbolji tamburaši. Pa ako je Subočane zabavljo orkestar Tumbas Pere - Haje, Somborce je zabavljo orkestar Cicvarića.

Koliko su prela bila mista okupljanja i zabave, sve to se iz sićanja pojedinaca zaključuje, da su na prelima bile zastupljene i po tri generacije. Trpeza nije bila obilata. Nuz piće su se vodili razgovori posmatrali se poznati i nepoznati, komentarisali se, gledalo se ko je došo iz Subatice, Bajmaka, Tavankuta, Bača, Plavne i drugi mista.

Drugi svitski rat je prikinio Bunjevačka prela. Posli rata su se pod prominjenim okolnostima i dalje održavala prela. U mnogom se minjali sadržaji, pa su prela postala promocija estrade i estradni umitnika, susreti folklorni ansambala i njevi nastupa. Svit se minja pa se i prela minjaju al kaka su taka su. - Prela su!

Ružica Parčetić

SVECI KOJI SE SPOMINJEMO

Na **svr godine**, 31. decembra je Silvester papa, što su naši stari kazli - „Silvester papa godinu zaklapa". Čerez tog su se po crkvama služile svete mise zafalnice, di je velečasni pročito koliko se u toj godini dice krstilo, koliko se parova vinčalo, koliko je čeljadi umrlo i koliko su godina živili. Na te mise je išlo tušta svita da se zafale Bogu za sve što su u toj godini od Boga primili.

Kadgod se više dice rodilo neg što je umiralo, a danas više umre nek što se rodi. Tako pomalo nestajemo, a i nas Bunjevaca je manje nek kadgod na ovi prostorima. Kad se dođe iz crkve bila je svečana večera. U kadgodašnje vrime nisu se pravile igranke i doček Nove godine ko danas, ostajalo se svaki kod svoje kuće. Stariji su kazali, sad se završava i zlo i dobro u staroj godini.

Prvog januara je nova godina, mlado lito, a kadgod se kazalo mali Božić. Ujtru se išlo u crkvu na misu, a u podne je bila svečana užna, jedni drugima su čestitali Novu godinu. Išlo se u rodbinu, el u komšiluk, čestitat Novu godinu i da požele jedni drugima zdravlje i sriću u Novoj godini. I mladi su se skupljali uveče jedni kod drugi da se malo zabave nuz divan i šalu, al brez muzike i igranke.

Drugog januara se grana razkitila i iznela. Dica su podilila salonski šećer, a žito se podavalo piležu. Tako su prošli božićni sveci.

Petog januara se svetila voda u crkvi, pa su čeljad išla na vodokršće. U svakoj kući i salašu bilo je svete vode, od koje se pomalo livalo u svetnjače koje su visile na zidu, a mame kad su dicu uligale, napravili su njim križ na čelo sa svetom vodom. Sićam se kadgod u mojem ditinjstvu, komšije su pripovidale. - Kad su svi pozaspavali, a bilo i je pet odrasli i jedno dite, štogod je zalupalo i zašuškalo u sobi i svi su se probudili. Dok domaćin nije napipo šibice da upali lampaš, čuli su glas: - „Evo prošla je godina dana od kako u svetnjači nemate svete vode". Sve se smirilo. Kad su upalili lampaš nikog nisu vidili, niko nije mogo uć, jel je soba bila zaključana.

Šestog januara je Bogojavljenje. Tu se završava adventsko vrime i mogle se pravit igranke i veselja sa svirkom, pa i svatovi. Cure su dobivale novo ruvo i bile svilene marame, pa su tako svečano obučene išle u crkvu, pa na korzo.

Na ovaj dan se spominjemo Tri kralja. Kad se Isus rodio u Betlehemu, učeni ljudi, mudraci, koji su proučavali zvizde, vidili su da se na istoku pojavila čudna zvizda, pa su nji trojica Gašpar, Melhior i Baltazar s Dalekog istoka krenili u Judeju di je vlado kralj Herod. Oni su se raspitivali di je novorođeni kralj židovski. Oni su vidili njegovu zvizdu, pa su krenili da mu se poklone. Kad je Herod to čuvo zdravo se uznemirio, jel se poplašio da neće on više bit kralj, pa je kazo mudracima: „Ako ga nađete javite mi di je da mu se i ja iđem poklonit". Zvizda je mudrace dovela u Betlehem i zaustavila se više štalice di se Isus rodio. Mudraci su mu se poklonili i dali mu darove, zlato, tamjan i smirnu. U snu su bili upućeni da se ne vraćaje istim putom u svoju zemlju. Kad je Herod vidio da su ga mudraci privarili, zdravo se rasrdio, pa je poslo vojnike u Betlehem i okolinu da poubijaje svu mušku dicu od dvi godine, pa naniže, jel je mislio da će tako ubit i Isusa, al se privarijo. Anđo je u snu kazo svetom Josipu da uzme Mariju i Isusa, pa da biže u Egipat.

Dvadeset petog januara slavimo obraćenje svetog Pavla. On je u početku progonio kršćane, al je na putu u Damask doživio viđenje. Odjedared ga obasjala svitlost s neba, on se poplašijo i pavo s konja i čuvo glas: - „Pavle zašto me progoniš". Kad je usto sa zemlje nije ništa vidio. Odveli su ga u Damask. Tri dana nije vidio i ništa nije ijo, onda se priobratio i počo propovidat evanđelje. Prozvali su ga apostolom. Posli je bio progonjen i zatvaran. Proglasili su ga svecom, a napiso je i više poslanica.

A. V. K.

SITNI KOLAČI

Kadgod kad su naši stari živili na salašima daleko od grada, a nije ni bilo ko danas, da se mož kupit više fela keksova, kolača i zamrznutog tista, naše domaćice su same pravile i pekle kojekaki sitne kolače koji mogu i duže ostat. Da se ima ako iznenada dođu gosti, jel kako će dica koja su uvik lipo dočekana biti i počašćena slatkim el slanim kolačima. Pekli su od onog čega je uvik bilo u svakoj kući. Ovo su recepti za kolače koje moždar više niko ni ne peče.

PIJANICE

Triba 15 deka sala zakuvat sa 15 deka brašna i iznet na ladno. Da se zakuva mekano tisto triba 3 žumanjceta, 3 deci vina, malo soli, brašna koliko triba. Malo razvit pa metnit priko njeg, tisto sa salom primotat pa iznet na ladno. Tako ponovit 3 puta. Tisto razvit debljine jednog prsta, isić na kocke i odozgor namazat jajetom i peć. Ovi kolači toliko narastu da se sve iskrive, zato se i zovu pijanice.

PUSEDLA

Triba 3 bilanceta mutit sa 25 deka šećera, koji se dodaje po malo. Kad se upolak umuti, iscidit sok od jednog limuna. Kad bidne tvrd snig, meće se po malo kašičicom u tepciju koja je namazana mašćom i posuta brašnom. Više ji triba sušit nek peć, moraju ostat čiste bile.

VRIME DISNOTORA

Januar je najladniji misec u godini, a kadgod je i sniga bilo tušta, pa sve miruje, ništa ne raste i zemlja odmara. To je bilo vrime disnotora, da se meso mož dobro oladit. Disnotor se mogo pravit svaki dan osim petka, jel kadgod su naši stari petkom postili. Di je bilo više čeljadi tamo se i svinja više klalo, da bidne slanine, šunke i masti za cilu godinu. Udate ćeri dolazile su na disnotor još uveče. Ako su živili daleko dolazili bi na koli, el soncama, dobro umotani u opaklije, a domaćini su dobro ugrijali paorske peći da bidnu sobe vruće kad se svi skupe, ćeri zetovi i dica. Sinovi i snaje su obično živili u kući. Svi su bili veseli, a najvećma dica koja su se veselo sigrala.

Muškarci su odigrali koju partiju filka el duraka, a žene su načistile luka, crnog i bilog, da je gotovo kad zatriba. Ujtru su svi poustajali još za mraka, pa su se svi latili posla. Jedni su iz kamare ključom načupali lipe suve slame, jedan navijak, s čim će se palit svinji. Drugi su propalili vatru u katlanku da se grije voda u kotlu. Čim svane zaklali su ranjenika, popili po čašicu rakije i palili sa slamom, a dica su trčali okolo i žackali se s vatrom. Čim jednog opale, jedni su ga prali mlakom vodom, a drugi palili drugo. Kad se opere, raspravljali su ga, prvo se izvade šunke i sve redom, pa se to mećalo na velike astale da se ladi. Slanina koja će se ostavit oblikuje se, pa dok je još vruća, natrlja se sitno isickanim bilim lukom, pa je tako mrišila na bili luk cile godine. Kad se criva izvade, žene su razdvojile tanka od debeli, poskidali masnoću i prale ji, dogod voda ne bidne čista, a tanka su se strugala kašikom. Domaćica je nasikla mesa i džigerice, pa nastavila paprikaš da se kuva u veliku labošku, pa kad se skuva, bio je običaj da se najbližim komšijama odnese malo paprikaša. Oko podne je užna gotova, pa svi ostave poso i sidnu užnat, a posli užne radi svaki svoj poso. Meso za krvavice se dobro obarilo u kotlu, pa kad se izvadi, u koto se metne mast da se topi. Domaćica ispeče fanaka, pa svi uzmu koji vruć fanak. Jedni nadivaje divenice, drugi krvavice i švarklin, nasole šunke i slaninu, procide žmare i tako se poso privede kraju. Uveče je bila disnotorska večera otprilike uvik jednaka. Svinjska cakompak čorba, pečena divenica, krvavica i meso, i to se tako u tepciji iznese na astal, a nuz to i kiseli krastavci i paprika. Posli večere je bilo veselo, domaćini su bili srićni što se sve tako lipo poradilo. Ima di su i pretelji dolazili na večeru i još kaki pozvani gosti. Di je bilo cura el momaka, tamo je društvo dolazilo posli večere, pa još ako se našo kaki svirac, onda se igralo, pivalo i veselilo. Društvo je bilo počašćeno fankima i vinom. Svi su bili veseli, a stariji koji su volili igrat, igrali su s mladima i dica su tako počimali učit igrat, pa koji su volili ti su lako i brzo naučili. Kadgod nije bilo folklorni društava ko danas di dica mogu učit igrat.

Eto, to su bile zimske radosti i veselja koja su bila vezana za život Bunjevaca na salašima u zimskim misecima kad se nije ništa radilo na njivama. I oni parovi koji nisu imali dice i oni su na disnotor pozvali mlade i najbliže komšije da se zajedno provesele. O tom se dugo pripovidalo kako je bilo lipo i veselo i čekali drugu zimu. A sad je sve drugačije, svinje kolju kad ko stigne, i liti, pa pomeću u zamrzivače, a to više i nije onaj pravi disnotor ni običaji kadgodašnji.

A. V. K.

DISNOTORSKI PAPRIKAŠ

Uvik se pripravljo za večeru, kad se svrši skoro sav poso oko disnotora.

Pripravlja se tako što se prvo crni luk očisti i sitno isicka, pa prži na malo friške masti, da luk porumeni. U isprženi luk se metne friškog mesa sa kostima, nikoliko komadića mesnate slaninice od potrbušine, na to sve se metne mlivene crvene paprike i dolije se vode da pokrije meso, mož se dodat i nikoliko komadića džigerice, već ko šta voli, osoli se i kuva poklopljeno na laganoj vatri 2-3 sata. Kad je meso skoro skuvano, dodaje se očišćen i na kriške isičen krumpir, sve se ponovo poklopi i kuva dok krumpir ne omekša. Nuz paprikaš se služi kiso kupus, kiseli krastavci el paprika, a posli dobro dođe i čaša vina.

Potribno je:

– friškog mesa sa kostima, malo mesnate slaninice od potrbušine, džigarice, malo friške masti, crnog luka, soli, crvene mlivene paprike, krumpira, a sve u količinama prema broju čeljadi koja će bit na večeri.

Nacionalni savit podilio poklone đacima koji uče bunjevački

POKLONI ZA 170 ĐAKA

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine je i ove škulske godine odvojio novaca za kupovinu božićno-novogodišnji paketića za đake, nji oko 170, koji uče izborni predmet Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. Ko i lani, planirana je zajednička priredba svi škula di se uči ovaj predmet, di bi se podilili i pokloni. Međutim, zbog meksičke gripe Ministarstvo za prosvitu i sport je donelo odluku o znatno ranijem početku raspusta, pa i izbegavanje veliki okupljanja u škulama. Tako je i ova priredba otkazana, a raspust je počo 19. decembra. Međutim, učenici OŠ „Đuro Salaj" su zbog velikog truda uloženog u pripremu svog dila zajedničkog programa, ipak organizovali priredbu 18. decembra. Njima su se priključili đaci, učiteljice i učitelji iz drugi niži razreda sa svojim tačkama.

Velika radost zbog božićno-novogodišnje priredbe vidila se po velikim aplauzima đaka, raspoloženju i burnim reagovanjima, pogotovo na Dida Mraza koji je na kraju „svratio u škulu jel je čuo pismu i graju". U publiki su bila sva dica niži razreda ove škule, a program je bio na srpskom, madžarskom i na bunjevačkom jeziku.

B. E.

Marija Horvat održala književno veče u MZ „Kelebija"

PISMICE I USPOMINE S PUTOVANJA

Na poziv Mesne zajednice „Kelebija", 29. decembra **Marija Horvat**, penzionerka koja se bavi pisanjom poezije, fotografisanjom, al i pisanjom za novine, imala je svoje književno veče. Triba istać da je novinu u njezinim književnim večerima, a možda i najzanimljiviji dio ove izuzetno uspišne večeri pridstavljalo sićanja sa putovanja, a obašla je skoro cilu Evropu i manji dio Afrike. Od svakog putovanja izvukla je niko svoje viđenje i doživaljavanje pripoznatljivi lipota nikog grada, i uz duovite opaske ispripovidala positiocima. Tu je zaista nagrađena velikim aplauzom.

Marija Horvat se pridstavila sa svoje dvi zbirke poezije, „Leptirice" i „Ljubavi lutalice", a na video bimu prikazan je i dilić njezine najnovije knjige, zapravo monografije „Promaja u pendžerima vrimena". Iz njezine prve zbirke za dicu „Leptirica" pismice su recitovale , kako ona voli da kaže, njezine male drugarice, divojčice osnovno-škulskog uzrasta.

Posebno dobro, publika je primila tamburaški orkestar „Sledbenici Pere Tumbas Haje" sa solistkinjom **Tamarom Babić**, koji su Marijine pisme, slike i pripovitku napravili još atraktivnijima.

MZ „Kelebija" je u svečano ukrašenoj sali zbog božićni i novogodišnji praznika, goste lipo dočekivala i ugostila kolačima i pićom. Inače „Kelebija" stiče tradiciju u ovakim okupljanjima, priređujuć programe za pripadnike svi nacionalni zajednica koje žive na njezinoj teritoriji.

B. E.

Republika Srbija – Autonomna Pokrajina Vojvodina
POKRAJINSKI SEKRETARIJAT
ZA PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE
Tel.: +381 21 487 4213, 421 444
Faks: +381 21 557 074
Broj: 101-90-00002/2010-01
Dana: 05.01.2010.godine

Na osnovu člana 3. Odluke o dodeli budžetskih sredstava Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine za dotacije organizacijama etničkih zajednica, Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje

K O N K U R S

za dotacije organizacijama etničkih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini

Konkurs se raspisuje za sufinansiranje redovne delatnosti, projekata i organizovanje manifestacija, kao i nabavke opreme i investiciona ulaganja organizacija etničkih zajednica sa teritorije Autonomne Pokrajine Vojvodine u 2010. godini.

II. USLOVI KONKURSA

Rok za podnošenje prijava je 15. februar 2010. godine.

• Na konkurs se mogu prijaviti isključivo registrovana pravna lica – organizacije i udruženja pripadnika etničkih zajednica sa sedištem na teritoriji Autonomne Pokrajine Vojvodine, čija se delatnost zasniva na očuvanju i negovanju nacionalnog i kulturnog identiteta ili čija se delatnost zasniva na očuvanju i unapređenju međunacionalne tolerancije.
• Na Konkurs se ne mogu prijavljivati direktni i indirektni budžetski korisnici.
• Neće se uzimati u razmatranje neblagovremene i nepotpune ili nepravilno popunjene prijave, prijave koje nisu podnete od strane ovlašćenih lica, kao ni prijave koje nisu predmet Konkursa.
• Neće se uzimati u razmatranje prijave od strane aplikanata kojima su dodeljena sredstva po osnovu prethodnih konkursa Sekretarijata, a nisu izmirili preuzete obaveze po tim konkursima ili nisu blagovremeno, a do isteka roka za prijavu po ovom konkursu, zatražili od Sekretarijata produženje roka za realizaciju sredstava dobijenih po osnovu ranijih konkursa Sekretarijata.
• Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine zadržava pravo da od podnosioca prijave po potrebi zatraži dodatnu dokumentaciju i informacije ili izađe na lice mesta, odnosno da za dodelu sredstava odredi ispunjenje dodatnih uslova;
• Sekretarijat nije obavezan da obrazloži svoje odluke;
• Protiv ovih diskrecionih odluka Sekretarijata ne može se uložiti pravni lek;
• Prijave i priložena dokumentacija se podnosiocima ne vraćaju.

III. NAČIN APLICIRANJA

• Prijave se podnose u dva primerka, sa dve izjave overene i potpisane od strane ovlašćenog lica podnosioca prijave, isključivo na konkursnim obrascima Sekretarijata. Kompletna konkursna dokumentacija sa uputstvima i pravilima može se preuzeti od ponedeljka 04. januara 2010. godine u prostorijama Sekretarijata ili na web adresi www.puma.vojvodina.gov.rs

• Uz prijavu se obavezno podnosi :
1. Zvaničan dokaz o registraciji organizacije;
2. Potvrda o poreskom identifikacionom broju;
3. Zvaničan dokaz o otvorenom računu u banci.

• Prijave na konkurs se podnose na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj upotrebi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;

• Prijave se podnose lično, predajom pisarnici pokrajinskih organa uprave u Novom Sadu (zgrada Izvršnog veća APV) ili se upućuju poštom na adresu:

Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine
21000 Novi Sad Bulevar Mihaila Pupina 16.
ZA KONKURS

Rezultati konkursa se objavljuju na zvaničnoj web adresi Sekretarijata.

Pokrajinski sekretar Dr. Korhecz Tamás (dr Tamaš Korhec)

Dragan Kubatov obilužio 30 godina umitničkog rada

ČUVAR OBIČAJA

Odlučio sam se vrlo detaljno prikazat lipe bunjevačke običaje, tako su nastala izvorna dila – „Dovođenje mlade" kod đuvegijine kuće, „Odvođenje mlade na vinčanje", „Bunjevačko udaja" (Uskočkinja) i druge

Gradsko kulturno-umitničko društvo „Ravangrad" iz Sombora već godinama učestvuje i osvaja zapažene rezultate na raznim smotrama i festivalima umitničkog i folklornog stvaralaštva. Veoma zapaženi i visoko ocinjivani su nastupi veteranskog sastava koji već godinama prikazujući u kategoriji izvorno dilo, svoje kvalitete prikazuje i na državnom odnosno republičkom rangu takmičenja.

Tako se, izmed ostalog, čuvaju i niguju lipi, stari pomalo i zaboravljeni bunjevački običaji. Glavni „krivac" za ovako zapažene nastupe i prikazivanje bunjevački običaja jeste stručni rukovodilac veteranskog sastava u GKUD „Ravangrad" – **Dragan Kubatov.**

Ljubav prema folkloru, dugogodišnje iskustvo i svakako puno rada satkalo je Draganovu ličnost. Nedavno se navršilo puni 30 godina otkako se bavi folklorom. Kad pomisli na to vrime, uz osmij se siti svoji prvi nastupa:

– Sićam se jako dobro, bio je to 20. decembar 1979. godine kad sam sa tadašnjim Kulturno-umitničkim društvom „Vladimir Nazor" nastupio ko igrač u Domu JNA. Dobro znam da smo onda igrali igre iz Banata, slovačke igre i mađarske igre. Sala Doma JNA je stvarno velika, bila je pripuna, 600 mista za sidit i još tušta svita koji su se nagurali i stojali da odgledaju koncert. Onda su novinari kazli da nas je gledalo oko iljadu čeljadi. Imo sam niku čudnu, pozitivnu tremu, sve mi je izgledalo bar dvaput veće neg što je uistinu bilo. Al sa tim prvim nastupom nestale su sve treme, straovi il sumnje. Slidili su brojni koncerti i nastupi. A oma za tim dobio sam i novo zaduženje. Koreograf, gospođa Magda Popović dodilila mi je grupu dice sa kojima sam radio početne korake i uvodio ji u taj čarobni svit folklora. Folklor je posto moj život. Česte probe, nastupi, brojna druženja i sklopljena nova prijateljstva, sve se to prosto uvuče čoviku pod kožu.

– Bilo je to malo bolje vrime, ne samo zbog mladosti. Putovali smo po čitavoj zemlji, ondašnjoj SFRJ, a od evropski zemalja jedino nisam bio u Rumuniji i Albaniji. Onda sam već uveliko u sebi pripozno taj osićaj za režiju i koreografiju.

– Kraj devedeseti godina donosi nove društveno-političke momente, a oni nisu zaobašli ni društvo u kojem sam staso i predano radio. Godine 2001. dolazi do promine imena društva u Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Vladimir Nazor". Onda ko već afirmisani umitnički rukovodilac koji iza sebe ima 14 autorski koreografija, dajem pismenu neopozivu ostavku. Ubrzo zatim stiže me i porodična bol i tuga za umrlom mamom kad odlučujem da se više nikad neću vratit folkloru.

Ipak, nije dugo potrajalo. Dragan nije bio jedini koji je demonstrativno napuštio „Vladimir Nazor". Tušta momaka i cura nisu odobravali prominu naziva društva ko i prohrvatski nastrojenu politiku. Pričalo se da je u pripremi osnivanje novog KUD-a. Dragan se i dalje držo podalje od svega siguran u svoju čvrstu odluku da ga folklor više ne mož dotaknit. Al, dodaje uz osmij:

– To je valjda „igrački crv" što čoviku folklorašu ne da mira. Još sam bio u žalosti kad sam na ubeđenje došo na osnivačku skupštinu GKUD-a „Ravangrad". Bilo je tu puno moji prijatelja i upravo iz poštovanja prema njima, nisam se protivio kad su me, moram kazat, na privaru, metili u radno pridsidništvo. Bilo me sramota kazat „neću", a mislio sam da neću radit samo malo rekreativno. Nisam ni svesan bio da sam baš onda zakoračio ponovo u folklor, koreografiju, režiju.

– Prvi koncert GKUD-a „Ravangrad" bio je u mojoj kompletnoj režiji. Svatio sam da je folklor dio mene i da nema ni divana od odustajanja.

– U „Ravangradu" se skupilo puno zaljubljenika u folklor i druženje svi generacija. Med njima pripoznavali su se i oni sa naročitom voljom, željom i svakako osićajom za glumu i scenu.

– Zaključio sam vrlo brzo da moji talentovani prijatelji iz KUD-a nisu samo fantastični igrači i dobri pivači, već da zdravo dobro mogu iznet izvorno dilo – naročito cinjenu takmičarsku kategoriju na festivalima i smotrama kulturno-umitnički društava. „Bunjevački svatovi" ko opšta tema, bilo je dilo na kojem sam se oprobo još u KUD-u „Vladimir Nazor" uz svog kolegu Šimu Beretića. Odlučio sam se ovog puta račlanit običaj i vrlo detaljno prikazat lipe bunjevačke običaje do detalja. Tako su ko izvorna dila nastali: „Dovođenje mlade"- kod đuvegijine kuće, „Odvođenje mlade na vinčanje", „Bunjevačka rakija" (Uskočkinja), i druga.

Tušta puti pofaljivani i nagrađivani, Ravangrađani su se, sa svojim stručnim rukovodiocima vraćali na ponos i diku svoji Somboraca.

– Moram kast da u Vojvodini postoje izuzetno visoki kriterijumi kad je u pitanju žiri, odnosno stručni i visoko profesionalni ljudi koji se bave žiriranjom. Dobro se zna da svi oni koji prođu i plasiraju se, kako mi to kažemo, na Republiku, imaju izuzetan kvalitet.

Većinu Draganovi postavki izvorni dila imala je priliku da pogleda i publika na Velikom bunjevačkom prelu ko i na tribinama UG „Bunjevačko kolo".

– Da podsitim da smo već na pragu Poklada za koje je, izmed ostalog, važno spominit i običaj „Saranjivanja begeša" koje se inače prema kalendaru uvik dešavalo utorkom uveče, uoči Čiste sride. I ovaj simpatični bunjevački običaj prikazali su članovi veteranskog sastava na prošlogodišnjoj republičkoj smotri i zadivili žiri.

Dragan podjednako uspišno obrađuje i srpske običaje somborski Srba starosidilaca. Pripravljat se za izvođenje nikog izvornog dila nije samo podilit tekst i uloge izvođačima.

– Za svako izvorno dilo sam se intenzivno i dugo pripremo. Literatura iz oblasti bunjevački običaja i folklora poprilično je skromna pa se na same knjige i ne smite oslonit. Triba obać teren, otić na više salaša. Triba divanit sa lju-

dima redom. Zapisat sve, pa i ono što se čini ko manje važno el detalj.

Dragan je kompletno pripravljen za ovogodišnju smotru, a i kolege iz veteranskog sastava uveliko rade samo na dotirivanju svoji uloga, jel kako kaže, sve je spremno. Ostala je tajna koje će izvorno dilo bit ove godine prikazano, jel „tek smo započeli godinu, pa da ne otkrijemo sve".

U osmiju i očima Dragana Kubatova pripoznalo se i zadovoljstvo i vira u svoje veterane. A koliko je zadovoljan onim što je uradio za svoj ne mali jubilej od 30 godina bavljenja folklorom i običajima Dragan zaključuje:

– Zadovoljan sam, uradio sam puno, al jedno veliko „AL" ostaje. Odlazak na teren me često iznenadi. Krenem sa jednom idejom, istražujem određeni običaj, a onda slučajno saznam za štogod vrlo važno na temu koju sam već obradio i bio tako siguran da sam je usavršio. Teren, salaši i ljudi su puni iznenađenja na ovakom poslu. Zato mi je često prisutna ona narodna izreka: „Ne znam koliko ne znam", koja je možda i najveći teret mog rada i zadovoljstva ko i sama svist o tom.

Na kraju našeg divana Dragan je dodo:

– Veliku i posebnu zafalnost u svom radu dugujem prof. Mariji Bojanin od koje sam zdravo puno čuo, zapiso i pročito iz njezini svesaka, i prava je šteta što UG „Bunjevačko kolo" el kaka druga bunjevačka istitucija nije štampala sabrane sadržaje teta Marijini svesaka. Tako bogatstvo se ne smi zanemarit ni dozvolit da bude zaboravljeno.

Ružica Parčetić

Somborski bandaš i njegove majstorije

KRUNA NA KOVAČKOJ VATRI

Da su zanatlije pravi umitnici odavno je poznato. Još jedan dokaz vakoj tvrdnji jesu majstorije umitničke bravarije što nastaju pod čekićom, vatrom i rukama mladog Somborca **Zorana Dujmovića**.

Zoran se još u ditinjstvu susrio sa ovim zanatom i uz oca Marina naučio je sve tajne ovog zanata. Završio je sridnju tehničku škulu u Somboru, al životno, profesionalno opridiljenje bila je i ostala umitnička bravarija. Znanje i umišnost ovog mladog čovika kroz ovaj zanat odvela ga je i dalje od Sombora pa je ko radnik „Ferocaza"-e obišo Srbiju, Hrvatsku, Bosnu... Za mladog majstora rad, iskustvo i novi kontakti su izuzetno značajni: proširuju se vidici, razmine iskustva...

– Možem kast da sam srićan čovik u ovom mom poslu spojio sam ljubav, hobi, rad, pa i zaradu.

Kad nije na terenu, Zoran je u svojoj radionici di se nakon radnog dana odmara.

Upravo tako, jel onda pušti mašti na volju i to je vrime kad se rađaju nove ideje i zamisli. Budući radovi se brzo sprovode u dilo.

– Ne, ja ne crtam, zapravo, ja ne crtam lipo, pa ja taj dio priskačem. Daklem, ono što zamislim ako se baš oma ne privatim gvožđa, onda tako štogod sičem od kartona, okom ošacujem i laćam se posla.

Kad divani o tom kako počinju i nastaju prilipe kapije od kovanog gvožđa, umitnički predmeti, lampe, lusteri, police... sve izgleda tako spontano i lako ko da se u svoj toj majstoriji ne nalaze kovačke vatre i brojni udari kalapačom.

– Nema šta se ne mož napravit od gvožđa kaže i šeretski se nasmije. Kad sam se lane privatio tog da budem bandaš na Dužionici, svi su bili, a posebno mama Manda, zdravo srićni i ponosni. Svakako bio sam i sam srićan i nikako važan zbog tog, al ono o čem sam oma počo razmišljat bilo je, kako u mojoj umitničkoj bravariji, kako u mom domenu obilužit taj lip događaj.

Bilo je dosta samo da vidi krunu pletenu od žita i slame, pa je ideja bila rođena. „Kruna od gvožđa" je zvučilo malko neobično, pa i skeptično od strane niki! Al svi koji poznaju Zorana, nisu sumnjali.

– Moj doživljaj Dužionice i uloga Bandaša je štogod što će zauvik ostat u meni, u mojim sićanjima, osićajima, na fotografijama… A ono po čem bi tio da i drugi znaju za to, jeste upravo kruna koju sam iskovo i poklonio „Bunjevačkom kolu. A pošto je običaj da se radovi članova sekcija ovog društva prikažu na Božićnoj izložbi, čeko sam to vrime da bi pridao i poklonio svoju krunu društvu."

Zoranova kruna izazvala je uzdahe divljenja, aplauze, čestitke... Zoran se samo

skromno nasmijo... Kruna je dokazala svu lipotu, umeće i ljubav mladog umitnika što je gvožđu udanio vičan život.

„Dujo" kako prijatelji po prizimenu zovu Zorana, koji je od litos svom imenu dodo još jedan nadimak „Bandaš", nađe vrimena i za momčenje. Sa svojim društvom pokadkad odem i na pecanje iako, moram priznat, to je sve riđe.

Otkrio je Zoran još jednu svoju ljubav i majstoriju. Zoran je sjajan kuvar.

– Obožavam da kuvam, a specijaliteti su mi paprikaš i naravno roštilj! Moji drugari to znaju pa se naša druženja često i završavaju nuz vatru, al ne onu kovačku već oko kotlića i roštilja. Pošto vaka druženja ne iđu brez pisme, tu se nađe i kaka tambura, a onda krene Zoranova omiljena pisma „Svirci moji…"

I kako se u pismi kaže „svirci moji, valja poći i noć ima kraj..." i divan sa Zoranom ima svoj kraj. Saznali smo za dvi velike ljubavi Zoranove, umitničku bravariju i kulinarstvo. A di su dvi, tu je i treća ljubav! Zoran se samo nasmijo, u tom momačkom osmiju ostade tajna...

Ružica Parčetić

Na udaljenom bikovačkom salašu usamljenim životom žive Tereska i Jelena Vojnić Tunić

LIPOTA I TUGA ŽIVOTA NA SALAŠU

Sestre Vojnić Tunić, Tereska (68) i Jelena (62) žive svoj nomadski život na salašu okruženom desetinama holdi zemlje

Plodna crnica ima svoju lipotu možda i u šetnji po vitrovitom vrimenu, po blatu, po putu koji se samo tako zove, al i zbog avanture il novinarske radoznalosti. Žito je već obilužilo svoje redove, čak ni tice nismo susrili u toj nedođiji. Obuveni u gumene čizme stigli smo na salaš sa atresom Bikovo 259, al koliko je to udaljeno od Bikova, ne znamo, ništa se otaleg ne vidi.

Tereska i **Jelena** su rođene na tom salašu a imale su još sestru **Mariju** koja je umrla prija 3 godine i, kako su kazle, zdravo njim još uvik fali. Baćo **Nikola** i mama **Roza** ovaj salaš su kupili 1932. godine i sad ima priko 200 godina, kazle su sagovornice. Sićaje se ditinjstva kad je bilo okolo salaša i tušta dice s kime su se sigrali. U škulu Tereska je išla samo 5 razreda, na Bikovu, a Jelena je čak započela i Višu ekonomsku škulu u varoši. Kako kaže, salaš je vuko i bio jači od varoši i lipčeg života.

– Baćo se razbolio i nas tri smo morale sve radit, a imali smo tušta zemlje i josaga i svega što je vezano za salašarski život. Sićamo se da smo imali 3 konja, baćo je bio vrlo strog, a mi smo bile ponizne i poslušne i vridnije od poniki muškaraca. Divojčili smo se u Zanatskoj komori, pitamo se jel uopšte još postoji. Posli igranke spavale smo kod tete. Volili smo ić sve tri u svatove, podilili bi novce i svako je svoje trošio. Jelena je uvik prva potrošila na svirce, za dobre bećarce. Godine su se nizale, a nas tri smo ostale na salašu i nijedna nije razmišljala o udaji. Na momente budne mi žavo što nema dice, al kad vidim da su i oni koji imaje dice isto sami, onda mi izađe svedno. Sve do nedavno kruv smo pekli sami, a sad nam Joka, brat od ujca koji vodi brigu o nama, donese sve što triba, pa i kruv – pripovida Tereska.

Inače, priznanje Joki s naše strane jel je jednim starim džipom prošo pokraj nas, u velikom blatu. Ličilo je na safari i nemoguće, tek kad smo stigli na salaš saznali smo da je to bio on.

U sobi izmed dva pendžera okićena grana a oko slimena obmotana plava

svitleća traka, na plafonu gredice, u ćoši parasnička peć u koju se loži ogrizinama i čutkama iz kuće (sridnja soba). Prija dvi godine dobile su struju podzemnim kabelom, tako da imaje i televizor. A imali su sriću da vide i sebe na televiziji.

Žavo njim je što su imali malo gostivi za Božić i Novu godinu jel s mamine strane imaje 7 sestara, a vrime je bilo rđavo baš za Božić i, kažu, priostalu tortu metnili su u zamrzivač.

– Sićamo se veliki snigova, al smo bile mlade, pa smo čas posla očistili smetove koji su bili u avliji – kazle su dvi sestre.

Radni dan njim počinje ujtru u 7. Tereska iđe da narani josag kojeg stvarno ima dosta, a Jelena ugrije litnju kujnu i onda zajedno piju kafu, a nuz nji su obavezno i 6 kerova s kojima, kažu, divane ko da su dica, i rane ji čokoladom, keksom, šećerom, al borme idu i zametene prikrupe s mošlikom i drugo što ostane od kuvanja. Imaje Tereska i Jelena i tušta mačaka, bar 20-ak.

U avliji ponosno stoji crni dud star 2

vika, okrešu oni grane, al stablo je pozamašno.

– Svaki dan kuvamo – kaže Jelena. **– Volimo pivčiju čorbu, pa pućija pečenica, a tek kad jagnjeće metnemo u peć, to je milina, za polizat prste, mada bi zbog zdravlja tribali malo smanjit ranu –** kažu one. Tereska se pogurila, a Jelena koristi batinu, znači teško njim je.

Na pitanje jel se boje same, kažu, dok je puške, na koju Jelena ima dozvolu, ne bojimo se!

Imadu jednog čovika koji njim pomaže u težim poslovima. Dal sudbina upravlja ljudima, el ljudi sudbinom teško je u slučaju sestara objasniti. One imaju u varoši kuću, i to nedaleko od strogog centra.

– Kuća ima i kupatilo, šta na salašu nema. Možda i razmišljamo o tom da ove godine odselimo u varoš – kazle su.

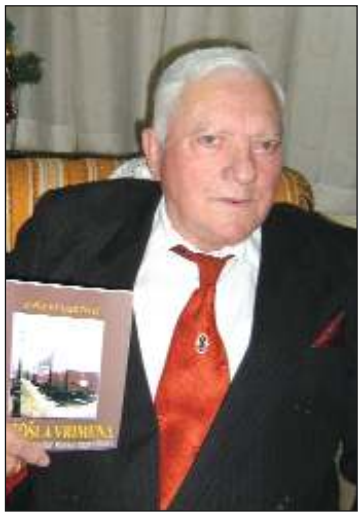
Jelena ima svoju skromnu poljoprivrednu penziju, imadu 15 hodli zemlje i mogli bi lipo živit, al tamo, u varoši, nema ni kerova, ni krava, ni pućkova koji se šepure po avliji, jednom ričju nema salaša, a on ima dušu. Svoje misto na salašu u avliji ima i parasnička peć koja je baš posebna.

Na kraju moramo kazat veliko fala Stipanu Krčeliću koji je vašeg novinara vozio do salaša, i njegova žena Marica, a nusput nam se ko vodič pridružio Antun Milanković.

M. H.

Josip Klusković za svoj sedamdeset i sedmi rođendan promoviso svoj prvenac, knjigu pod nazivom „Prošla vrimena”

PROŠLA VRIMENA UVIK NAJLIPČA

Penzioner **Josip Klusković** zbog svoje bolesti ograničen je u kretanju i posvetio se pisanju pisama. Josip voli puno da divani, pa sam brez pitanja puštila ga da on sam pripovida, njegova pripovitka izgleda vako.

– Rođen sam 1932 godine na periferiji Subotice u staroj pudarskoj kući. Sićam se bila je trskom pokrivena, bilo umazana. Oko kuće su bili vinogradi, to pudarska kuća nema zabarava. Za mene i sad u poodmaklim godinama često mi padne na pamet. Nije bilo letrike, bili su samo lampaši. Subotički tramvaj sam zdravo volio i eto našo se na koricama moje knjige „Prošla vrimena”. Moj baćo je tio da budem bravar ko i on, al ja sam se odlučio za šnajdera i bio sam vrlo cinjen majstor, počo sam ko kalfa i postigo sve šta mož u jednom zanatu, imo sam svoj krojački salon. Posli zatvaranja salona radio sam na rukovodećim radnim mistima u raznim šnajderskim firmama. Bio sam na kraju vojni referent u MZ „Željezničko naselje” otaleg sam i očo u penziju – divani Josip, a posli i nastavlja.

– Uvik sam se rado vraćo u moju Suboticu i kad sam bio na putu po Nemačkoj, el Veneciji. Volio sam Gradsku kuću jel Bunjevac nemož brez Gradske kuće. Kad sam bio momak bio sam pravi „kafanac”, curu sam otpratio na igranku, ja u Spartak. Posli odem rad nje i onda iđemo digod na večeru. Prva igranka na koju sam išo bila je u „Abaziji” na Paliću, a tamo se išlo tramvajom. Sićam se kafane „Mali mir” na mistu današnjeg „Maxija”, a tamo je svirala banda Pere Tumbas Haje. Najdraža pisma mi je „Kolo igra tamburica svira” i madžarska „Kis kút kerekes kút” .

– Oženio sam se kad sam imo 27 godina, imam dvi ćeri i troje unučadi. Počo sam pisat pisme i pripovitke 2000-te godine. Srićan sam i ponosan na svoju knjigu „Prošla vrimena”, mislio sam da će to da mi ostane samo želja, al ništa lipče nema od tog neg držat svoju knjigu u ruki. Ponovo sam počo pisat, napiso sam i pismu o Ivanu Sariću i eto pisma po pisma se ponovo slaže nikad se nezna možda još jedna knjiga. Na prvoj sam imo dobre saradnika, nadam se da će mi opet pomoć ako dođe do nove knjige.

Ovo je jedna strofa iz knjige „Prošla vrimena”.

Ej, Bunjevci u bačkoj ravnici
Čuvajte uspomene na stare salaše
Konje vrance i sve konje sjajne
Pisme bunjevačke i stare običaje
Nemojte dati da se zaborave.

M. H.

Marko Kukić, penzionisani prosvitni radnik iz Bajmoka, upisao se na birački spisak Bunjevaca

PODRŽAVAM VAS JER STE AUTOHTONI NAROD

Na poseban birački spisak Bunjevaca za izbor novi članova Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, upisuju se Bunjevci, al ima i izuzetaka. Jedan od nji je **Marko Kukić**, Srbin iz Bajmoka. Otkaleg Srbin na bunjevačkom spisku, pitamo sedamdesettrogodišnjeg Marka, penzionisanog profesora pedagogije i učitelja, koji je cio svoj radni vik provo u Osnovnoj škuli „Vuk Karadžić” u Bajmoku.

– Zato što me bunjevačka manjina zainteresovala u okviru mojih studija kada sam polagao etnologiju i naišao na podatke o njoj. Obratio sam se vašim novinama da vam iskažem podršku u borbi za opstanak. Jer Bunjevci su autohtoni narod, nekada vas je bilo 600 hiljada, to je ono što sam ja našao od podataka, al Subotica ih je sklonila. O Bunjevcima sam našao ukupno dve knjige i obe tvrde da su oni Hrvati, a moja saznanja kažu da to nije tačno. Podaci o tome su skriveni u istoriji.

Marko Kukić kaže da je po bibliotekama tragao za knjigama i tekstovima o Bunejvcima i da je dosta tog pročito.

– Shvatio sam da ste autohtoni i vrlo originalan narod, i da imate svoje. U Hrvatskoj, gde sam živeo do svoje desete godine, sam saznao da je tamo ipak opstao jedan broj Bunjevaca, a u manjim mestima oni se slobodnije izjašnjavaju kao Bunjevci. Ono što je interesantno za ovdašnje Bunjevce jeste da nijednog nisam čuo da govori originalan hrvatski jezik. To zato što oni ipak dobro neguju svoj jezik. Ja pomalo i kritikujem prijatelje Bunjevce što ne govore bunjevački stalno jer, vi, Bunjevci imate govor, muziku, književnost, običaje, imate originalnost.

Naš sagovornik više puta ponavlja da su Bunejvci originalan narod i da ji on podržava punom svešću i snagom i da bi bila velika šteta da nestanu.

– Al preti vam opasnost od asimilacije. Dosta toga je već urađeno, al postoji i dalje tih pokušaja. Dok sma putovao po bivšoj Jugoslaviji i Madžarskoj nailazio sam

na Bunjevce od Budimpešte do Banja Luke. Ja ne mogu bit Bunjevac, al mogu da pomognem da u ovoj akciji upisa na bunjevački posebna birački spisak – kazo je Marko Kukić, uz koga se upisala i njegova žena.

V. M.

(„Neven” - 1884.)

NA NOVU GODINU

Hvaljen Isus, čestita vam nova godina!

S božjom pomoćju opet prošla je jedna godina. Dan za danom, sat za satom, čas za časom i evo već 1885. pišemo.

Kako druga, tako i sad prošla godina jednim je valda srićna i dobra bila, druge možda ni najmanje nije timarila. Pa jel u naravi čovika usadjena želja za dobrim; zato prigodom nova lita običaj je, da prijatelj svom prijatelju, tod svom rodu čestita novu godinu i jedno drugom svaka dobra žele. Drugi pak priprave lipe darove, da svoje ljubljene s njim iznenade.

Naš mali Neven, kao viran prijatelj svakog bunjevca i šokca takodjer svem rodu blagodarnu i srićnu novu godinu želi:

Vesele se šokci i bunjevci
U svanuloj novoj godinici.
S mladim litom podmladite se i vi,
Bog neka vas sve zdrave poživi!

Seljanin.

Srebra i zlata nemamo, dakle velike darove ne možemo milom rodu prineti, al što imamo iz srca darujemo.

Daruje krušaka i jabuka,
Tko nema žutih dukata,

Piše rimski pesnik. Prinosimo u novogodišnji dar, što je Neven jur u prvom broju obećao, dobar nauk našem ljubljenom plemenu.

Kad se dite rodi na svit, gataju roditelji i dobri prijatelji, što će bit od novorodjena čeda, al nitko ništa sigurno nemož reć. Jedno je što se zna: da tko se rodio umrit će. Sad, kad kod kolivke nove godine stojimo, takodjer svakojake nam misli kutljaju u glavi i pitamo: što će nam prinet na glavu nova godina? al jedno je samo, što o njoj znamo: da će proć. „Evo kratke godine prolaze i onim putem hodim, piše Job, na koji se neću povratit.

Putovao jednoć neki kralj. Putem naidje na jednog sidoglavog starca, komu je čelo nabrano biše u guste mrske od mnoge brige, a vitak stas pribio se pod teretom godina.

Koliko vam godinah, vridni starešino? Upita kralj.

Dvadeset! Bi odgovor.

Što! 20? Zar se usudjujete vašu starost lažom ukaljati? To nije moguće, da vi samo 20 godina imate, reče kralj.

Na što starac nadoveže: ja ne lažem, rekoh što j' istina. Jel 60 godina sam proveo u raskošju, linosti i nemaru. Dakle to i ne držim za život, pokle nisam dobro živio. Onda me snadje srićna nesrića i ja počnem nov uljudan, marljiv i Bogu ugodan život živiti, i od to doba je 20 godina, te svaki dan uvidjam, da sam samo posle 60 godina počeo živit.

Kralj, tronutim srcem ostavi starca i šapće u sebi: koliko ti godina?

Pitajmo i mi sad svaki sebe: koliko ti godina? Možda si jur ostario ljubljeni rode, ipak nemaš ni jednu godinu, jel vrime si ludo proveo!? Kao Domician rimski car, koj po vasdan muhe lovio. Toliko smo stari koliko smo vrime dobro upotrebili. Zlo upotrebljeno vrime, na vike izgubljeno. Vrime je skupo, to nitko isplatit nemož, jer prošlo vrime neće se nikad povratit; zato nam triba svaki minut na fajdu okrenit, da vrimenom, brojem godina i naša dobra dila se spore.

Ako izgubiš blago, ako ti oganj u pepeo pritvori dom tvoj; žalostan si, buduć sve to možeš naknaditi. Koliko većma triba žalit za izgubljenim blagom, koje se neda više nadometit. A takvo je zlo uporabljeno vrime. Sv. August piše: „Ako ti u buretu nestane vina, žalostiš se, al ako si jedan dan izgubio, veseliš se.” Koliko vridi vrime, najbolje znadu oni, koji su ga izgubili, veli sv. Lovro. Mnogo bi novaca i blaga žrtvovali oni, samo, da im se jedan čas od prošla vrimena povrati. Al prošlo se vrime ne vraća.

Zato nastojmo u novoj godini, kako pčela sa svakog cvita sladak med kupi, svaki u svom stališu svakoji čas dobro upotribit. Uspomena naših dobrih dila služit će na pokoj savisti naše koncem godine, a ujedno osnova će bit za sriću i blagostanje u novoj godini.

Gromović

Uz dobar alat,društvo i veselje poso se završi za po dana

KARBINJE U GRADINI

Zimsko doba na salašima je vrime kad se domaćini malo više odmaraju, proslavljaju najradosnije praznike, druže se i vesele na prelima... Kazlo bi se i duvom i tilom pripravljaju se za dolazak prvi prid prolićni radova na njivama i baščama. To je svakako i vrime disnotora el karbinja, kako se ovaj običaj al i potriba različito zove u subotičkim i somborskim salašima.

Ko i kadgod na salašima, i danas se na osvan karbinja skupe komšije i rodbina kod domaćina koji ji u dobrom raspoloženju i sa još boljom ponudom na astalu dočeka.

„Nema tu nike velike promine" kažu uz osmij **Đena** i **Irena Cigić-Parčetić** iz Gradine.

„Ko i kadgod, na taj dan se zdravo čeka! Niko to više nije tako željan ni gladan, al friško je friško! Najviše od svega volimo da se vidimo i izdivanimo, čujemo štogod novo iz drugi salaša, pa se našalimo, nasmijemo pa i naradimo! Samo, kad god su te naše karbinje trajale po dva dana, a sad ako se oko četri sata posli podne ne sidne užnat, onda štogod nije išlo baš kako triba! Eto, u tom je razlika. Uglavnom, svi ove zime kolju dvoje, troje svinja, kako ko, i to je do prid veče sve gotovo. I astali budu oprani, i mast istopita, sudi oprani,…"

Kako domaćica kaže, karbinjsko jutro počima uvik isto ko što je kadgod bilo i kod njevi roditelja i kod majke i dide. Nazdravi se za dobar poso nikom lipom rakijom, a na astalu su i višnje iz rakije, grožđe i drinak u rakiji... **„To ženski svit malo više voli, a kažu i dobro je za stomak! I dok se zdravo ne razdani, ruča se, već po običaju: stari kulen čuva se i načima na karbinje, kuvana jaja, slanine, one lanjske, sira, skorupa, ajvara, štogod kiselog iz boce, ta povolji svega ima!"**

Ručak se vinom zalije, pa se muški svit oma kreće na poso! Sad je to sve savrimenije i brže. Specijalni pištolji zaminili su sikire i nožove za klanje, a plamen butana zauvik je ostavio starim vrimenima paljenje slamom. No, kako brez alata nema dobrog zanata, tako se na karbinje i neiđe brez svojeg dobrog noža za sičenje mesa, koža, masti... Osavrimenjeni poslovi traže prave i umišne majstore za pripravljanje oni najvažniji karbinjski proizvoda.

„Divenice, odnosno, kobasice i krvavice ko i valjane švargle i kuleni zavise najviše od dobrog recepta i još boljeg majstora. Al nesmimo ni zaboravit naše žene koje tako uredno i pedantno operu i urede criva u koja se nadivaju pripravljene smeše. Svako ima niku svoju osnovnu miru kad pravi kobasice, kulenje. Al po ukusu, kogod voli slanije, paprenije, kako ko! Kod nas je naš kum glavni majstor i čovik od povirenja za nadive, pa zato uvik i trošimo najbolje kulenje!"

Majstori su zdravo ozbiljni dok odmiravaju začine i probaju ukus još prisnog, al to je tajna majstorije i uvik se još malo priko mire dodaje štogod da bi kulen bio ukusniji. E, to su već one male tajne veliki majstora.

Na ženskom svitu je tog karbinjskog dana da se rasporede koja će bit reduša i kuvat užnu, koja će zamesit fanke, a koje će ispirat criva. Užna je uvik na kraju, kad se sav poso svrši. Al, majstori što siku i melju meso, pripravljaju obaru i mast, nisu ni gladni ni žedni. Tu je uvik mlađa reduša, jel cura, da posluži kuvanim vinom da se čeljad ne smrzu, a ko voli, mož i čaja s rumom. Ubrzo stiže i pečena džigerica s bilim lukom, da se malko prizalogaji, onako s noga. Kuvanog vina ima dosta, a tu je i soda za one što vole špricere, pa sve iđe ko podmazano! Prvi kolači, fanki, posluže se oko podne, a tu je i kafa.

Vrime brzo prolazi, svako radi svoj poso i divani se o kadgodašnjim karbinjama, šalama i vicovima.

Loženje vatre pod katlankama je uvik poso za kakog starijeg čovika iz familije. U katlankama i kotlovima prvo se skuvaju obarine za švargle i krvavice, a onda se kreće u topljenje masti. **„Taj poso nemož svako radit. Mast mora bit dobro istopita i upržita, da je cile godine mož trošit. Ako se dobro ne uprži, mož se ulito pokvarit, pa eto belaja."**

U kujni već sve miriši od lipe čorbe, paprikaša i pečenog friškog mesa. Vridna reduša još samo čeka da donesu kobasice, da je ispeče, pa je i ona završila svoj poso. Kobasica se obavezno peče, od nje svi idu i komentarišu, jel njim po volji, koliko ima bibera, paprike jel soli.

„Majstori su prvoklasni, provireni već, pa su i kobasice svitske - a naše!" šale se domaćini.

I tako već ko što su i planirali. Za astalom i užnom sidalo se u četri sata. Mast je otopita, astali oprani, a domaćini zadovoljni.

Tražeć dalje i zapitkujuć i domaćine, a i vridne karbinjare, imal još štogod da se zaboravilo kazat o karbinjama, stiže veseli odgovor.

„Ima!" oglasili se svi za astalom. **„Ove godine di god se klalo u Gradini, počeli bi karbinje – teljenjom!"** Nije šala. Stvarno, objasnila je mlada reduša, **„kako koje karbinje da započnu, a ono iz košare viknu „ajte brzo, teliće se krava!" I tako, fala Bogu, i kod nas je od jutros telence u košari!"** Lipo, nema šta!

Nek je svima na sriću i na zdravlje, pa nek njim i sledeće karbinje započne veselim telencetom iz košare.

R. P.

Sićanje na jedan Božić

DIDINA GOLUBICA

Sve je te godine padalo baš po redu kako i triba. Petak prid Badnji dan, jedva sam čeko da kući dođem iz škule, jedva sam i baću dočeko da s posla dođe. Pa onda, spakovali se u fiću i krenili na salaš. Sve se bili, sniga oko 30-ak centi. Fićo odoli žulja priko vagaša, pokadkad malo prokliže, al iđe. Na salašu kapija širom otvorena. Na srid otvorene kapije stoji dida i Bajso, čekaju nas. Valjda su nas već odavno vidili da iđemo. Istrčim iz fiće didi u naručje, on me digne, poljubi, pa spušti. I majka je izašla prid nas. Rastrčim se po avliji, Bajso zamnon. Obađemo košaru, svinjak, kokošinjac. Sve je isto ko i prija dvi nedilje kad smo bili za Materice.

Počelo se već i smrkavat. Pomogo sam didi josag namirit. Ušli smo unutra, oprali ruke, a na astalu večera, mlika, kiselne, sira, skorupače. Najvećma sam volio skorupaču. Posli večere dida me je uzo u krilo i počo pripovidat o Božiću. Ni ne znam kad sam zaspo, ni kad me je dida prino u krevet, a ni kad su nana i baćo očli natrag u varoš. Znam samo da sam se zdravo rano probudio, ko da sam žurio da se naspavam.

Tijo sam kroz pendžer pogledat, al se ništa nije vidilo, jel su pendžeri od mraza, cili bili išarani ko nikim cvićom. Zdravo brzo sam se obuko i istrčo u avliju. Majka je viknila zamnom – „Šepicu si zaboravio". – Uzo sam šepicu i navuko je priko ušiju, pa otrčo. Dida je već bio u avliji. Vilama je nabovo balu slame, pa je priko ramena digo i krenio u košaru, a ja za njim. Nikad neću zaboravit kako je to jutro u košari sve mrišilo na friško posteranu slamu, a tu krava s teletom s jedne strane pričage, s druge strane Doro i kobila Jula. Gledaju me onim velikim crnim caklenim očima, ko da mi se raduju. Sve sam ji redom pomilovo. Očli smo dida i ja do čardaka. Dida uzo dva klipa kuruza pa rukama mrvi i baca nasrid avlije. Pilež se skupila pa ide. S kuće sletili golubovi, a

Divane ljudi, da čovik počima da stari čim se krene prisićat svog ditinjstva.

jedna golubica didi pravac na ruku, pa mu iz ruke ide. Dida gledi nju, a ona u njeg, nisam znavo zašto.

Kad smo sve po avliji poradili, josag i pilež naranili, ušli smo kod majke u kujnu, a tamo opet mriši na kolač i gurablice. Ja sio pored dide, pa obadvojica gledimo u majku. Šapućemo i miškuliramo kako da do bar jedne gurablice dođemo, a da maj-

ka ne vidi. Kobajagi morala je izać štogod napolje, a mi jedva dočekali, pa dovatili jednu. Majka je ušla i samo se smijucka, ko da ne zna šta smo uradili, a znala je. Posli smo počeli granu kitit, meni je bilo visoko pa je toran dida metio. Uneli smo slame i prostrli je. Za užnu mi je majka namazala samo jedan komad kruva s pekmezom od šljiva, oni crni sa zakovrdžanim kožicama, a taj sam i najvećma volio. Opet smo izašli u avliju i ja sam samo trčkaro dok je dida, nako, ozbiljan ko uvik, samo radio štogod. Počelo se polako i smrkavat kad sam iz daleka vidio dva svitla, znao sam da to nana i baćo iđu. Došli su. Ušli smo u veliku sobu, a tamo već sve na astalu. Samo što smo posidali, kad je dida usto, a mi za njim. Počmemo molit naglas, prikrstimo se i posidamo. Večera krenila redom kako i triba. Dida je na kriške isiko jabuku, pa prvi umočio u med, mi za njim, onda bili luk opet u med, orase isto tako. Dida je uzo velik nož i nožom prikrstio pleteni kolač i počo sić svakom po komad.

Nikad neću zaboravit taj majkin s maslom zapržen gra. Da se isto tako kuva bilo koji drugi dan u godini, osim na Badnji dan, neće takog ukusa bit. Bilo je i ribe i makom gube. Dida je ugasio sviću, a dim je krenio na njeg. Samo se malko ko nasmijo i kazo: - „Tako i triba". - Ko da je tio kast da je on med nama najstariji i da je na njeg red. Dok sam se ja sigro u prostrtoj slami, baćo i dida su štogod divanili. Nisam slušo. Poplašio sam se i zavuko u ćošu kad sam čuo niku larmu i lupanje. Dida je samo kazo: - „Iđu vašange". - Malo mog strava, a posli smo se svi smijali. Nisam ni vidio kad je dida uprego konje u sonce, samo su me obukli i kazli: - „Iđemo na ponoćnicu". Dida je zagrnio opakliju, a i ja se zavuko pored dide u nju, dao mi kajase, ja držim i dekam. Ni ruke me nisu zeble. Konji kasaju i sve u kas zvoncikaju praporcima koje njim je dida za amove zakačio. U crkvi tušta svita. Dida me uvatio za ruku, pa smo išli vidit betlem, majka i nana su ostale med ženama, a baćo je osto čuvat konje. Ni ne znam kad se ponoćnica svršila, ni kad smo došli natrag na salaš.

Sutra, Božić, svečana užna, friške čorbe, mesa, kolača, svega. Kasno poslipodne baćo, mana i ja fićom krenili smo za varoš. Dida me izljubio ko nikad prija. Majka me napakovala, jabukama, orovima, salon šećerom, gurablicama.

Nikad zaboravit neću taj Božić.

Nije dugo prošlo, majka mi je posli pripovidala. Jedno jutro čula je niko kvrckanje na pendžeri, ustala je da pogleda, kad na pendžeru didina golubica, gledi onim malim bistrim crnim očima u majku, okrene se pa odleti. Majka je oma znala.

Dovatila je sviću i zapalila je.

Ta golubica nikad nije doletila natrag.

S. N.

Svaki čovik ima potribu da bar na kratko bude srićan

PRAZNICI

Piše: psiholog Desanka Kujundžić

Ovi dana (i miseci) puno tog smo slavili. Kad bi sad mirili raspoloženje ljudi, ono bi, i pored ekonomske krize, dramatični događanja u svitu, uznemirujući klimatski i vrimenski promina i naši svakodnevni briga, bilo na višem nivou. Jel ovo su bili oni lični, porodični i tradicionalni praznici koji odolivaju politiki i vrimenu, pa smo se osićali opuštenije, prirodnije, oslobođeni svi oni naši svakodnevni briga za priživljavanje.

Doduše, ljudi su oduvik štogod slavili. Prvi čovik se radovo dobrom ulovu, rađanju sunca, očekivanoj kiši. Kroz istoriju, razvojom društva minjali su se i praznici. Niki su nestajali, novi su se javljali. Jedino je ljudska potriba za slavljom ostala ista. Čovik, naime, ima potribu da se povrimeno opušti, odvoji od stvarnosti i svakodnevice, da se pripušti radosti i prijatnim emocijama i da bar na kratko bude srićan. Jer praznici pridstavljaju baš to; radost, sriću, opuštanje, oduševljenje. Onda se nikako spontano sitimo da triba da budemo dobri, da se volimo, da oprostimo sebi i drugima i zaboravimo sve ono što je rđavo.

Ima svakaki praznika, lični, porodični, virski, istorijski, državni, politički. Nike volimo, radosno ji čekamo i slavimo, a prema nikima smo ravnodušni. Logično je da one lične i porodične, rođendane, godišnjice slavimo sa više oduševljenja. Prema onim praznicima koji su nam nametnuti el čiji povod nam je nejasan el neprivatljiv, smo indiferentni. Onda nam praznici pasiraju uglavnom zbog tog što pritpostavljaju slobodne dane koje možmo posvitit sebi el onima koje volimo. Inače, uvik kad praznik pobuđuje lične i prijatne emocije mi ga više volimo i radije slavimo.

Međutim, postoji niz različiti stvari od koji zavisi naš odnos prema pojedinim praznicima. Porodica, porodične navike, iskustva iz ditinjstva utiču u velikoj miri na to kako će se ljudi odnosit prema praznicima. U porodici se sve uči, pa tako i odnos prema praznicima. Ljudi obično slave one praznike koje su ko dica zapamtili i naučili od svoji roditelja. Štaviše, oni čak i rituale pri pojedinim praznicima ponavljaju na isti način ko njevi roditelji („Tako

se slavilo u mojoj porodici", „Tako je radila moja mama (tata)").

Individualno iskustvo u vezi sa pojedinim praznicima takođe puno utiče na odnos čovika prema nikom prazniku. Ako je kogod baš prid Novu godinu, na primer, doživio gubitak drage osobe, ljubavno razočaranje el bilo koje drugo neprijatno iskustvo, njega će svaka Nova godina podsićat na to, pa umisto da se raduje, on će bit tužan. El, ako je čovik baš za božićnom večerom počo da viče, napio se el priredio kaku drugu neprijatnost, žena će svaki sledeći Božić dočekivat s tugom i stravom.

Naravno, ima i oni koji uopšte ne vole praznike. To su obično usamljenici el ljudi zaljubljenici u rad koji ne mogu da podnesu ni slobodne subote i nedilje, a praznici i godišnji odmori su za nji prava mora.

Ipak, većina ljudi voli praznike jer čovik je prija svega emotivno biće, biće koje ima potribu da se povrimeno opušti, odvoji od stvarnosti i svakodnevice i uradi da svi dani ne liče jedan na drugi. Nevolja je u tom što se u našoj kulturi praznici često poistovećivaju sa obiljom rane i pića, često i sa razuzdanošću, što mož da pokvari stvarnu naminu praznika.

Ako se druženje metne u prvi plan i to druženje sa ljudima koji su nam dragi i koje volimo, i ako naučimo da uživamo i u malim stvarima, a uz to se dobro organizujemo i ne dozvolimo da se psihički i fizički iscrpimo prid same praznike, praznici mogu da budu stvarno lip doživljaj.

Očistite organizam od praznične gozbe

KAD PROĐU PRAZNICI

Početak dana

Dan počnite voćom, najbolje jabukom. Ako pijete kafu obavezno prija tog poite šaku prisni badema, ora el lišnjaka. Pazite, samo šaku i samo plodove koji nisu prženi, pečeni i soljeni.

Voće bi tribalo isti samo na prazan stomak i to isključivo prisno, a količine su slideće: bobičasto voće i grožđe - jednu šaku; jabuke, kruške, pomorandže, po dvi na dan. Banane samo ujtru, prija kafe, i to samo jednu na dan. Izmed kafe i doručka možte popit čašu ciđenog voća. Ako nemate vrimena i uslova za to, onda popite kupovni sok za koji ste cigurni da je brez šećera, veštački zasladivača i konzervansa. Takođe, kafu ne zasladit ni smeđim šećerom, a posebno ne veštačkim zasladivačom. Ako pijete jogurt el mliko, onda nesmite unosit nijedan drugi protein.

Što više vode

Trudite se da izmed obroka pravite što veće pauze tokom koji triba pit puno vode, ne sokova i kafe. Nezasladeni zeleni čaj popijte posli ručka i užne, da bi ubrzali varenje i izbacivanje toksina iz organizma.

Užna bi tribalo da bude „lakša" od ručka i brez žitarica. Zaboravite na kruv i čorbe barem sedam dana.

Meso pečeno na tignju el roštilju nuz frišku salatu el bareno povrće je najbolja kombinacija. Večeru bi tribalo izbacit, pa se zato potrudite da užnate što kasnije.

Častite se povrimeno

Dobro je i prija svakog obroka popit čašu gazirane vode. Tako se napravi manje mista za ranu koja će se ist.

Krećanje je zdravo važno. Ako nemate vrimena i uslova za rekreaciju iđite u šetnju, barem dva sata dnevno.

Nije teško očistit organizam, samo triba bit diciplinovan i ne dovodit sebe u situacije u kojima je nezdrava, a tako ukusna rana na dovat ruke.

GODINA NADE I BRIGE ZA NAŠE RATARE

Dvi iljade deveta godina je za nama, NE PONOVILA SE i da je što prije zaboravimo! Božićni i Novogodišnji praznici su bili dobra prilika da se svako od nas prisabere, porazgovara sam sa sobom, odredi sebi ciljove i zadatke u novoj proizvodnoj sezoni.

No, već početkom ove godine, u kojoj smo prija niki dan svojim bližnjima požželili dobro zdravlje, puno uspija, sriće i veselja, postoje određene naznake koje će virovatno pratit našu poljoprivredu u 2010. godini.

Ko prvo, iako nevirujemo u (bapske) priče o dugoročnim vrimenskim prognozama, samim tim što smo u Somboru, a i šire, imali 31. decembra grmljavinu i pljuskove, cigurno da, bar što se tiče vrimenski prilika nije dobro počelo. Evidentno je da smo definitivno uspili poremetit klimu, da će nas priroda i te kako kažnjavat zbog tog. Iako su poljoprivrednici najmanje učestvovali u tom, sigurno da će baš oni platit najveću cinu. U ovakoj situaciji, kad je jedino sigurno da ćemo imat sve više i više vrimenski nepogoda, oluja, suša i ekstremno visoki temperatura, ko prvu miru potribno je OSIGURAT USEVE OD GRADA. Ova mira ne košta puno, država će virovatno participirat, ko i do sad, jedan dio, a smanjenje rizika je višestruko.

Daklem, uz češće pojave nepogoda, možmo očekivat i češću pojavu sušni perioda nuz izuzetno visoke temperature tokom lita. Uostalom, poslidnji nikoliko godina nije prošlo brez nikoliko uzastopni dana s temperaturama i do 40 C^0 stepeni, što virovatno ni najstariji čitaoci ne pamte. Šta se tu mož uradit? Navodnjavanje parcela daje rezultate, al je ono trenutno sprovodljivo na zanemarujuće malim površinama. Šta uradit u uslovima suvog ratarenja? Prija svega, agrotehnikom SAČUVAT ŠTO VIŠE VLAGE U ZEMLJIŠTU. Praktično, sve agrotehničke mire su i usmirene prema ekonomičnom GAZDOVANJU VLAGOM U ZEMLJIŠTU, i to počev od pravovrimene osnovne obrade, oranja, zatim, rano u proliće, čim uslovi dozvole, zatvaranja zimske brazde, pripreme za setvu u što manje prohoda. Posebno u ovim uslovima dolazi do izražaja borba

protiv korova, koja je u krajnjem slučaju takođe žestoka borba za raspoloživu vlagu u zemljištu, jer korovi, pored ranljivi materija troše i velike količine vlage iz zemljišta.

Čak ni ovo neće bit dovoljno da bi se ostvarili zadovoljavajući prinosi koji će ekonomski opravdat proizvodnju. Pored svega, potribno je pravilno ODABRAT SORTE I HIBRIDE, i to u zavisnosti od kvaliteta zemljišta, primenjene agrotehnike, količine raspoloživi hraniva. Posebno, važno je odabrat take sorte i hibride koji su OTPORNI NA SUŠU I STRES. Daklem, otpornost na visoke temperature i na sušu su u najmanju ruku jednako važni, ako ne i važniji, neg genetski potencijal kakog hibrida el sorte, i biće sve važniji i važniji u bliskoj budućnosti. Što se tiče repromaterijala, posebno azotni đubriva, izgleda da tu možmo očekivat malo bolje visti. Sva je prilika da će azotna đubriva bit jeptinija neg prošlog prolića, kako za gotove novce, tako i u paritetima. Ovo je poslidica pojeptinjenja gasa na svitskom tržištu. Uz prognoze stručnjaka da će cine žitarica i uljarica u svitu ove godine blago rast, uz puno odgovornosti naši poljoprivrednika, poštujuć agrotehniku, možemo se nadat i boljim finansijskim rezultatima kod naši domaćina. Naravno, daleko od tog da ćemo na brzinu „procvatat", al ima realni razloga nadat se malom boljitku, samo da se kogod ponovo ne siti, da na grbači naši domaćina čuva socijalni mir.

Pa kolege ratari, srićno, radno i oprezno u 2010.

dipl. inž. poljoprivrede Saša Bošnjak

VIROVALI EL NE

Vino

Za vrime vladavine Vilijema III, baštenske fontane su korišćene ko veliki sudi za punč. Za spremanje ovakog pića tribalo je oko 2.500 litara brendija, 550 kila šećera, 25.000 limunova, 90 litara soka od limuna i 2,5 kile orašćića. Barmeni su veslali u malim čamcima, i otaleg gostima punili čaše.

Najveće drvo od kojeg se dobija pluta raste u Portugalu. Godišnji prinos mu iznosi priko 1 tone sirove plute. To je dosta da se zapuši priko 100.000 boca.

Zemljište jednog čuvenog vinograda u Francuskoj se smatra toliko dragocenim, da se od radnika u vinogradu, prija neg što odu kući, traži da sastružu ostatke blata sa svoji cipela.

Sve do kraja 17. vika, francuski vinari nisu koristili đugove. Umisto tog koristili su krpe natopljene uljom koje su posli nabijali u grliće boca.

Čuveni moreplovac Magelan je kad se spremo da oplovi oko svita 1519 godine, potrošio više novaca na šeri neg na naoružanje.

Preteča piva

Pravilo se tako što se, pored žitarica, dodavo i med.

U pravoslavnim manastirima, spremano je tako što se, pored žitarica, dodavo i med. Tako je pivo pridstavljalo energetsku dopunu izrani u vrime posta.

Po jednoj od manastirski receptura, ovaj napitak monasi spremaju tako što u 18 litara vode metnu 30 deka proprženog ječma i 2 deke hmelja. Kad prokuva, kuva se još 60 minuta. Posli se u to spušti zavezana platnena kesa u kojoj je šaka kukuruznog brašna i još sat vrimena se kuva.

Prolađena tečnost se procidi kroz ritku lanenu krpu, doda po litre meda i miša dok se ne rastopi. U mlakoj masi se rastvori i 2 deke kvasa i ostavi na vrućem mistu. Po završetku fermentacije se procidi i razliva u boce, koje triba dobro zatvorit. Posl dva-tri dana napitak se mož koristit, najbolje razlađen.

Krajom decembra po 49. put održano svečano proglašenje najbolji sportista varoši

SUBOTICA – „GRAD SPORTOVA”

Prid sam kraj 2009. godine u velikoj Većnici Gradske kuće održan je tradicionalni 49. po redu izbor za sportistu godine Subotice. Za prošlu godinu epitet najbolji poneli su **Davor Štefanek** i **Ženski odbojkaški klub Spartak**. Po starom dobrom običaju, njima su pripali veliki prilazni pehari koje je uručio gradonačelnik Subotice **Saša Vučinić**.

Pokrovitelji ove manifestacije su grad Subotica, Subotičke Novine i Sportski savez. Proglašeno je po deset najbolji sportista u seniorskoj (**Davor Štefanek** - rvač), juniorskoj (**Sara Klisura** – odbojkašica) i pionirskoj (**Novak Čabarkapa** - šah) konkurenciji. Porid tog uručena su priznanja i za tri najbolja kolektiva **(Ženski odbojkaški klub Spartak, Fudbalski klub Spartak Zlatibor voda i Rvački klub Spartak).** Uručena su i posebna priznanja za zaslužne sportiste i sportske radnike, pa i jubilarne plakete, dobili su ji **Karate klub „Enpi”** i **Kuglaški klub „Pionir”**.

Nemanji Simoviću, član Gradskog veća Subotice zadužen za sport, omladinu i turizam, pripala je čast da se prvi obrati prisutnim gostima, a naročito brojnim sportistima sa vrhunskim rezultatima, čiji je pozamašan broj nagovistio da se Subotici vraća epitet „grad sportova”:

– U godini koju ispraćamo imali smo stvarno tušta razloga za slavlje. U Subotici je održan čitav niz sportski manifestacija, kod nas je počela Evroliga u odbojki za žene, posli i kvalifikacije za Svetsko prvenstvo u ovom sportu, održali smo Prvenstvo Evrope u stonoteniskim miks dublovima i brojne tradicionalne manifestacije. Ono što možda ipak još više raduje je činjenica, da se subotički sport budi. Porid već tradicionalni superligaša ove godine smo sa ve-

likom pažnjom pratili borbu fudbalera Spartak Zlatibor vode ponovo na najjačoj sceni. I u ovoj teškoj godini uspili smo da ispratimo visoke ambicije naši ekipa. Na pravom putu da se vrate u prvu ligu su odbojkaši, rukometaši i košarkaši, a njev uspij još će više potvrdit poznati epitet Subotice. Zdravo je važno što se u Subotici već sad nazire sjajna budućnost, jer veliki broj klubova u svojim redovima kroz škule i mlađe kategorije niguje veliki broj potencijalni šampiona. Sem sportski uspiha ništa manje važan nije ni izveštaj nadležni organa koji kaže da se stopa krimilana kod malolitnika izuzetno smanjila, a virujem da je upravo sport najbolji put da se kanališe višak energije.

Nakon što su skup pozdravili i pridstavnici Sportskog saveza Subotice **Milan Mileusnić, Atila Kikić**, i **Aleksandar Matković**, pridsidnik Sportskog društva Spartak, polako al cigurno krenilo je i uručenje pehara najboljim sportistima „grada sporta” koji je izabro trinajstočlani žiri u sastavu: **Nemanja Simović** (pridsidnik), **Milan Mileusnić, Atila Kikić, Aleksandar Matković, Sreten Damjanović, Dušan Guslov, Josip Marković, Dragan Vujković, Ilona Stajić, Milan Mančić, Vjekoslav Ostrogonac, Gojko Đukić** i **Nikola Stantić**.

Najbolji sportisti u 2009. godini

Rang-lista **seniora** (49. put): **1. Davor Štefanek** (rvanje), **2. Dijana Šefčić** (atletika), **3. Lehel Nemet** (jedrenje), **4. Gabor Kasa** (biciklizam), **5. Bernadeta Lajko, Laura Vaš** (veslanje), **6. Olivera Medić** (odbojka), **7. Vjekoslav Futo, Stevan Sedlak** (jedrenje), **8. Ivana Margetić, Aleksandar Leontijević** (karate), **9. Robert Mešter, 10. Miloš Knežević** (dizanje tegova/atletika).

Rang-lista **juniora** (40. put): **1. Sara Klisura** (odbojka), **2. Danica Marković** (odbojka), **3. Tijana Ajduković** (košarka), **4. Mario Štefanek** (rvanje), **5. Vanja Bačić** (boks), **6. Zoltan Varga** (rvanje), **7. Andrea Kukla, Adrien Abraham** (veslanje), **8. Roland Bin** (rvanje), **9. Nikola Novak** (kiks boks), **10. Dominik Sabo** (atletika).

Rang-lista **pionira** (34. put): **1. Novak Čabarkapa** (šah), **2. Florijan Sabo** (boks), **3. Milica Šoštarec** (plivanje), **4. Denis Memetović** (boks), **5. Emil Janković** (rvanje), **6. Jovana Ilić** (atletika), **7. Luna Jović** (atletika), **8. Eva Paći, Natalija Tikvicki** (veslanje), **9. Danijel Juhas** (tenis), **10. Miroslav Dobrić** (rvanje).

Rang-lista **klubova** (41. put): **1. Ženski odbojkaški klub Spartak, 2. Fudbalski klub Spartak Zlatibor voda, 3. Rvački klub Spartak.**

Dodiljena su i posebna priznanja za uspihe na sportskim borilištima, al i za organizaciju značajni sportski manifestacija. Posebna priznanja su dobili: **Radovan Radulović, Dušan Kresović, Branko Brstina, Kristina Arančić, Gordan Glončak, Plivački klub Spartak.**

Zlatnu plaketu je dobio sportski novinar **Milenko Brustulov** (osnivač ove akcije), a nije bio zaboravljen ni uspih **Gabora Sagmajstera** (koji je početkom 2009. godine na svom motoru KTM završio „Dakar reli” ko jedini Srbijanac u istoriji ovog takmičenja). Za vridne **jubileje** nagrađeni su **Karate klub Enpi** (10 godina postojanja) i **Kuglaški klub Pionir** (35 godina postojanja). ***L. T. S.***

SPORTSKE VISTI

TSV proglasio najbolje

Teniski savez Vojvodine proglasio je najbolje članove u 2009. godini. Med nagrađenima su i prdistavnici Spartaka. Najbolja seniorka Vojvodine je **Bernadeta Birkaš** iz Spartaka, dok je Palićki dubl **Vojislav Kuntić – Vladimir Novikov** najbolji u kategoriji 100+. Najbolja ekipa u 2009 godini u kategoriji do 14 godina je **Tenis klub Spartak**.

Mijić u Partizanu

Zvizda prilaznog roka u Subotici svakako je bio **Predrag Mijić**. Jesenas je nosio dres

Spartaka, a od prolića će igrat za jedan od najpoznatiji klubova u Srbiji, beogradski Partizan.

Rvačima priznanja

Rvački savez Srbije je na tradicionalnoj svečanosti proglasio najbolje članove, a lipa priznanja Subotici doneli su članovi Spartaka. Najbolji senior Srbije je **Davor Štefanek**, najbolji junior je **Mario Štefaek**, dok je najbolji trener u Srbiji **Sreten Damjanović**.

Su Top 12

Prvi Su Top 12 turnir za stonotenisere u konkurenciji pionira okupio je sedam takmičara.

Prvo misto je osvojio **Radomir Ivanjić** sa skorom od 6 pobeda iz 6 partija, a dalje slide **Marko Danilović** (4/2), **Bence Bognar** (4/2), **Branislav Radosavljević** 4/2, **David Papak** 2/4, **Stefan Marković** 1/6, **Boris Peić** 0/7.

Stančević pobedio

Prvi Su Top 12 turnir za stonotenisere održan i med najboljim subotičkim kadetima. Prvo mesto je ubidljivo osvojio **Aleksandar Stančević** (11/0), a dalje slide **Denis Sinanović (**9/2), **Aleksandar Radosavljević** (9/2), **Andrej Peić** (8/3), **Ognjen Grozdanović** (8/3), **Vanja Ivković** (6/5), **Roland Peter** (5/6), **David Havetić** (4/7), **Adrijan Harmat** (3/8), **Radovan Ivanjić** (2/9), **Marko Danilović** (1/10) i **Branislav Radosavljević** (0/11).

Jesenjska titula u Čelarevu

Uspili su stonoteniseri Spartaka II sa savladaju Čelarevo sa 4:1 i tako osvoje jesenju titulu isprid rivala.

Pojedinačno: **Melik – Takarič 2:3, Čipak – Poša 0:3, Subotić – Kukli 3:1, Melik/Subotić – Takarič/Kukli 2:3, Melik – Poša 2:3**.

Vaterpolisti se radovali

Tribala su četri kola vaterpolistima Spartaka da zabilože prvu pobedu. Na bazenu u Dudovoj šumi Spartak je savlado Goč sa 9:7 (3:1, 3:3, 2:1, 1:2).

Prisudan je bio početak utakmice u kojem su **Kuti, Korica** i **Milikić** postigli golove za 3:0, a golman Keri je nikoliko puti spasio svoju mrežu.

Spartak**: Keri, Čabrilo 1, Labadi, Kiš 1, Konjević, Čampragov, Kuti 2, Letić, Milikić 1, Tešić 1, Marton 1, Korica 2, Čović, Jancić**. Trener: **Marko Janković**.

Utaši najbolji u pikadu

Šandor Utaši, član subotičkog kluba Karta Bjanka, zauzo je prvo misto na Prvenstvu Vojvodine u pikadu. U finalu je savlado **Branka Grbu**, člana Pikado kluba Džek iz Lovćenca.

Stipendije sportistima

Fondacija za razvoj sporta grada Subotice donela je odluku o podili sportski stipendija.

Rič je o pomoći od po 4.000 dinara misečno.

Stipendije su dobili: **Jovana Ilić, Nemanja Ćurčić** i **Marko Rašković** (Atletski klub Spartak), **Vanja Bačić** (Boks klub Spartak), **Gabor Kasa** (Biciklistički klub Spartak), **Miroslav Krstin** (Fudbalski klub Spartak Zlatibor voda), **Sanja Ledenski** (Ženski fudbalski klub Spartak), **Atila Čapo** (Fudbalski klub Bačka 1901), **Silvester Galamboš** (Fudbalski klub Radnički Bajmok), **Bojana Nikolić** (Klub hokeja na travi Spartak Elektrovojvodina), **Luka Bošnjak** (Hokej klub na ledu Spartak), **Larisa Buljovčić** (Jedriličarski klub Palić), **Ivana Margetić, Aleksandar Leontijević** (Karate savez Subotice), **Sanja Orozović, Jovana Kovačević** (Ženski košarkaški klub Spartak), **Nikola Kalinić, Srđan Stojanović, Davorin Kuntić, Luka Marković, Predrag Prlja** (Muški košarkaški klub Spartak), **Stefan Pot, Miloš Milosavljević, Mirko Odalović** (Omladinski košarkaški klub Spartak), **Sanja Memišević, Bojana Faćol, Ivana Gadnjai** (Ženski odbojkaški klub Spartak), **Uroš Kecman, Andrija Banović, Luka Medić** (Muški odbojkaški klub Spartak), **Bojan Rašković, Milica Šoštarec** (Plivački klub Spartak), **Monika Harah** (Omladiski rukometni klub Spartak), **Roland Bin, Mario Štefanek, Zoltan Varga** (Rvački klub Spartak), **Izabela Mesaroš** (Stonoteniski klub Spartak), **Novak Čabarkapa, Andrea Vince, Ilija Božić** (Šah klub Spartak), **Uroš Tešić, Filip Kiš** (Vaterpolo klub Spartak), **Eva Paći** i **Natalija Tikvicki** (Veslački klub Palić).

Koso deveti

Atila Koso, najbolji stonoteniser Spartaka, zauzo je deveto misto na Top 12 takmičenju Srbije, med najboljim seniori-

ma. Prvo misto je osvojio Žolt Pete koji nastupa u Austriji.

Sigra se i preferans

U Subotici se sigra i preferans, a klub Carta 024 je održo prvi turnir u ovom sportu. Najbolji je bio **Željko Popov,** drugi je bio **Damir Kutle,** a treći **Karolj Bognar.**

Bolji od Zvezde

Hokejaši Spartaka su još jedared u Subotici bili bolji od Crvene zvezde. Ovaj put je rezultat bio 6:2 (1:0, 3:0, 2:2) za subotičke hokejaše.

Prisudila je druga trećina, prvo je pogodio **Sabadoša,** a posli je sa još dva gola **Prokić** povisio na nedostižni 4:0.

Spartak: **Vidaković, Vereš, Fehervari, Guzina, Dakić, Lecković, Ziđarević, Nešković, Bursać, R. Sabadoš, Gergelj, Dulić, Bošnjak, Prokić, Barašić, S. Sabadoš, Peter, Cvik, Plavšić, Damjanović**. Trener: **Rašid Šemsedinović**.

Fudbaleri počeli pripreme

Fudbaleri Spartak Zlatibor vode su u ponediljak, 11. januara, počeli pripreme za prolićni dio sezone u Super ligi Srbije. Prozivka je održana tačno u podne na Gradskom stadionu, a potom je održan i prvi trening.

Kako je kazo **Zoran Milinković**, trener „golubova“, prve dvi nedilje će trenirat u Subotici i Horgošu, a iz uprave su obećali da će ekipa otić dvi nedilje na

pripreme u toplije krajove, najprija u Tunis.

Novogodišnji turnir

Stonoteniski klub Spartak je organizovo prvi Novogodišnji turnir za seniore. Kako su kazli domaćini prvi turnir je lipo uspio, pa će bit još slični događanja.

Prvo misto je zauzo **Robert Dudaš** (Floratom Segedin Mađarska), drugi je bio **Atila Koso**

(Spartak), treći **Vladimir Radonjić** (Crvena zvezda), a dalje slide **Danijel Čonić** (Spartak), **Levente Lukač** (Floratom Segedin Mađarska), **Denis Čonić** (Spartak), **Karolj Poša** (Spartak II)...

Posita hokejašima

U ponediljak, 11. januara, Suboticu je positio prvi čovik Svitske hokejaške federacije **Rene Fase**. Fase je prvo divanio sa pridstavnicima Hokej kluba Spartak, a posli su ga primili **Saša Vučinić**, gradonačelnik Subotice, i **Nemanja Simović**, član Gradskog veća zadužen za sport, omladinu i turizam.

Divanilo se o uslovima za zimske sportove u Subotici, al i o pravljenju ledene dvorane koja se u našoj varoši već zdravo dugo čeka.

Izbugili od Vojvodine

Hokejaši Spartaka su pritrpili poraz od novosadske Vojvodine u pokrajinskom derbiju s 2:6.

Dobro su se držali domaći u prve dvi trećine, al je onda do izražaja došla bolja pripremljenost igrača Vojvodine koji su na ledu čak dva miseca duže neg hokejaši Spartaka.

Petorka na strunjačama

Subotičani su najbrojniji na pripremama seniorske rvačke reprezentacije koje će do 29. januara trajat na Kopaoniku.

Poziv selektora **Milorada Dokmanca** i trenera **Sretena Damjanovića** zaslužili su: **Davor Štefanek, Mario Štefanek, Roland Bin, Zoltan Varga** i **Dejan Franjković**.

Poraz u Holandiji

Nisu uspile odbojkašice Spartaka da u prvom meču Čelendž kupa Evrope dođu do pobide. Bolje su bile odbojkašice holandskog Virta sa 3:1.

– Loše smo odigrale utakmice u Holandiji. Ništa nam nije polazilo za rukom, Sara nije igrala zbog grčeva u stomaku, ni ja nisam bila skroz fit. Nije nam ništa polazilo za rukom, ni sudije nisu bile blagonaklone, a protivnice su nas odlično blokirale – kazla je **Tanja Bokan** najbolja u Spartaku.

Bolje od Kleka

Uspile su ipak odbojkašice Spartaka da se vrate u formu, sa 3:2 (25:16, 25:16, 24:26, 24:26, 15:4) savladale su Klek u nastavku Super lige.

Slabo je domaćin otvorio utakmicu i s čak 13 pogrišaka počastio gošće. U drugom setu smo vidili još kvalitetniju sigru Spartaka, uz zdravo dobre servise, smečove i blokove.

U trećem dilu meča Spartak je imao i meč loptu na 24:23, al su domaće uspile da priokrenu rezultat i izbore se za peti set. Tamo već nije bilo nevolje za Spartak, jer su subotičke odbojkašice još jedared pokazale šta znadu.

Spartak: **Bokan 14, Nikić 19, Stojanović 8, Helić 7, Češljar 7, Klisura 18, Memišević (libero), Medić 5, Šimić, Marković, Bogdanović, Matić**. Trener: **Saša Nedeljković**.

Sagmajster na Dakar reliju

Subotičanin **Gabor Sagmajster** je i ove godine jedini čovik iz Srbije na čuvenom Dakar reliju.

Posli sedam etapa Gabor se nalazio na 67. mistu u generalnom plasmanu, dok su vodeći Siril Depre i Mark Koma.

HOROSKOP Januar 2010.

OVAN: Planiraćete nove poslovne poteze i dilovat podsticajno na svoju okolinu, a nuz vaš optimistički stav velike su šanse za uspij. U ljubavi ćete bit zdravo privlačni i inspirisani za novu emotivnu ulogu, ljubavnu romansu el strasnu vezu, šta mož unet lagani nemir u vaš ljubavni život. Puni energije lako ćete se oduprit mogućim zdravstvenim tegobama.

BIK: Želićete unapridit svoju karijeru, al poslovna dinamika namitniće i nove probleme u odnosu sa saradnicima. Ipak, strategija koju budete spovodili na kraju doneće pozitivne rezultate, posebno kad su u pitanju novci. U ljubavi ćete uporno probat ostvarit ravnotežu izmed svoji misli i osićanja, al je to nemoguće brez čijeg prisustva. Zdravlje dobro.

BLIZANCI: Osim što je važno da se pravilno informišete i pripravite na različite varijante profesionalnog nastupa, vaše poslovno-financijske prilike u velikoj miri zavisiće od situacije koju diktiraju vaši saradnici, el pridpostavljeni. U svom ljubavnom životu moraćete uspostavit zajednički dogovor s partnerom. Mož bit problema sa sluom i želucom.

RAK: Bićete aktivni na različitim stranama i tako ostavljat dobar utisak na druge, al samo do određene granice. Čerez tog pažljivo razmislite o novim ponudama i važnim odlukama u svojoj karijeri. Bićete često u priliki da ostvarite nove, el neobične ljubavne kontakte. Mogućnost povrida mož bit poslidica nepažnje i brzopleti poteza.

LAV: U skladu sa svojim profesionalnim afinitetima često ćete se nalazit u centru glavni poslovni dešavanja, al sačuvajte prisebnost i promišljenost da možte pravilno odgovorit na različite dileme koje vas budu pratile. Naćete se u dobroj priliki da ostvarite sklad zajedničkog života el svoje ljubavne želje. Mož izdoć do prilade i upale urinarnog trakta.

DIVICA: Povrimeno vaš poslovni život obilužavaće iznenadni usponi el prolazna stagnacija, šta će dodatno iscrpljavat vašu snagu i kreativnu energiju, čerez čega možte imat i zdravstveni problema. U ljubavnom životu bićete zadovoljni, jel će vam prijat tretman kod voljene osobe.

VAGA: Kad se nađete u priliki da ostvarite niz korisni ciljova, el da privatite saradnju sa jednom uticajnom osobom, dilovaćete odlučno i priduzimljivo i tako doć do željenog rezultata. Privazilazite emotivnu krizu i nalazite se prid novom odlukom u ljubavnoj vezi. Psihička neravnoteža.

ŠKORPIJA: Poštivajuć listu prioriteta dilovaćete energično u pravom momentu i znat nametnit svoje stavove prid uticajnim saradnicima. Ositićete romantičnu notu kod sebe i imaćete pojačanu potribu za ljubavnim skladom. Uživajte u lipim stvarima i dozvolite sebi pravi emotivni zanos. Pripolovite dozu cigaretle, kafe el žestoki pića, pa ćete se bolje osićat.

STRILAC: Dilovaćete zdravo energično u svojim namirama na poslu, al se nećete moć u isto vrime angažovat na paralelnim stranama i ispratit sve aktuelne događaje na poslovnoj sceni. Ako vam se ukaže prilika u ljubavi, nju ovaj put ne smite propuštit. Problemi sa srcom biće poslidica zaljubljenosti, al i nerviranja čerez sitnica.

JARAC: Bićete aktivni na različitim stranama i privaćat nove poslovne izazove u skladu sa svojim afinitetima, al nemojte dozvolit da vas poso okupira više neg što je potribno. Ositićete emotivnu necigurnost, jel će vam falit dobra volja i odlučnost u donošenju važni odluka. Mož izdoć do bolova u kukovima, el problema s jetrom.

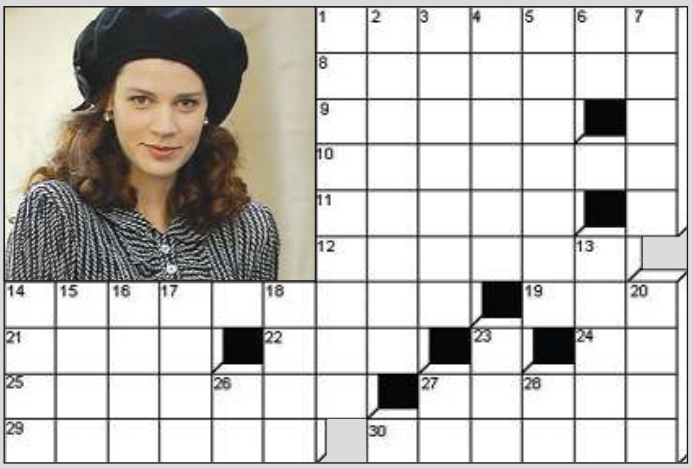
VODOLIJA: Tražićete efikasniji način rada s namirom da unapridite svoju poslovnu poziciju, al tušta pitanja ostaće brez odgovora. U ljubavnom životu prolazićete kroz različite faze raspoloženja i strasni izazova. Možbit problema sa žlizdama s unutrašnjim lučenjom.

RIBE: U želji da ostvarite uspišne poslovne rezultate bićete spremni prikoračit svoje dosadašnje profesionalne mogućnosti el utvrđene standarde. Pokadkad u emotivnom zanosu pomislićete kako je sve moguće i lako ostvarivo, al u vašem ljubavnom životu sminjivaće se vrući i ladni talasi. Povedite računa o bubrigima.

Dragan Tovarišić

UKRŠTENE RIČI

VODORAVNO: 1. Jedanput; 8. Obavijeni; 9. Raspoložen, nasmijan; 10. Misto u Španiji; 11. Mećat nitne; 12. Uzgajivač volova, volar; 14. Ništa šta je spremljeno; 19. Nije oštar; 21. Grobna jama; 22. Ime pisnika Ujevića; 24. Autobilužje za Niš; 25. Raniji fodbaler Crvene zvizde, Milan; 27. Manjkat; 29. Starogermanski vojskovođa; 30. Jedna borilačka veština;

USPRAVNO: **1. Naša glumica na sliki, Ivana**; 2. Strano muško ime; 3. Dodatni dio; 4. Kozački poglavica; 5. Ritkost; 6. Slovo s prizvukom; 7. Govor; 13. Oronit, iznemoć; 14. Strav (nar.); 15. Španski fodbaler; 16. Riblja jaja; 17. Zemljoradnik; 18. Starorimski vladar; 20. Vrsta ila; 23. Rad, vridnoća; 26. Lična zaminica; 27. Nota solmizacije; 28. Los Anđeles (skr.).

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: Arapini, Boranin, Avireka, kamarot, Ural, la, s, način, SRIĆAN BOŽIĆ, Aster, irvas, o, iko, Aonka, tok, da, MLADO LITO.

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar „DAN VELIKOG PRELA”

23. februar „Dan izbora prvog Nacionalnog saveta”

15. avgust, „DAN DUŽIJANCE”

25. novembar,
Dan održavanja Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena 1918. godine u Novom Sadu

Radio emisije na bunjevačkom jeziku „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad
100 MHz - petkom od 22.00 - 22.30

Radio Subotica
89,6 MHz - subatom od 20.00 - 20.30

Radio „Trend” - Bačka Topola
97,8 MHz - nediljom od 12.00 - 12.30

Radio Sombor
97,5 MHz - nediljom od 14.00 - 14.30

TV emisija na bunjevačkom jeziku „SPEKTAR”

Televizija Novi Sad - II program
subatom od 15.30 - 16.00,
repriza je svake druge subate

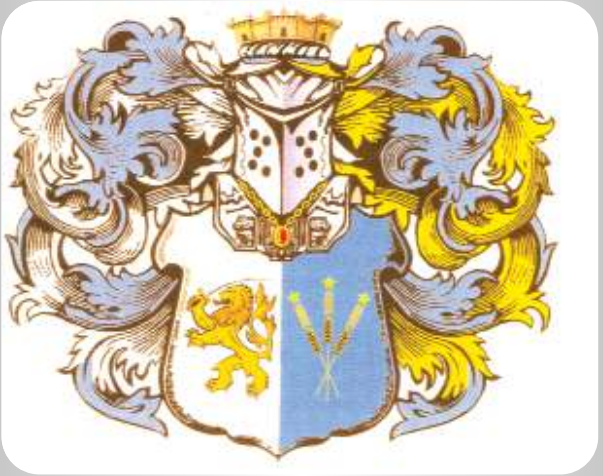
BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA

Funkcionisanje NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR” pomažu:

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE

